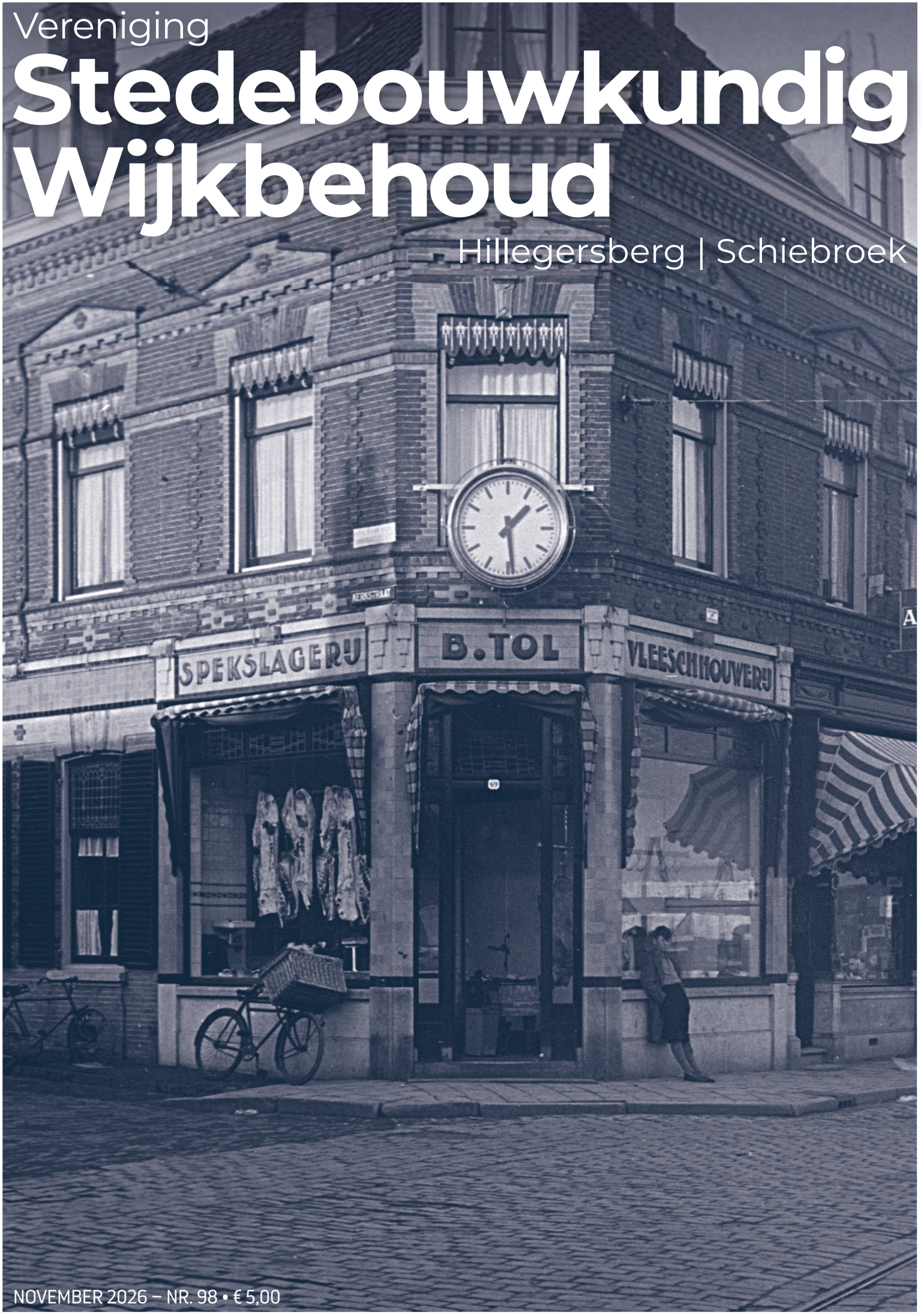
Vereniging

Stedebouwkundig Wijkbehoud

Hillegersberg | Schiebroek

NOVEMBER 2026 – NR. 98 • € 5,00

INHOUDSOPGAVE

Coverfoto:
Slagerij Tol

VOORWOORD
Wordt gezellig winkelen een luxe?! 3

PODIUM VOOR...
Marijke van Seventer 4

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
De geschiedenis van de winkels in Hillegersberg en Schiebroek 6

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
Het ROeR om! En zie hoe mooi dat is 7

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
SHHS: Het alternatief voor de vuilnisbak 8

BOMEN OVER BOMEN
De Hulst 10

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
Wat betekende de familie Kleiweg voor Hillegersberg? 12

ACTUEEL
Still going strong 16

WERKZAAMHEDEN
Raad van Advies Bouwzaken 17

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
De dagelijkse boodschappen (globaal 1900-1940) 18

ACTUEEL
Deurpost 20

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
Boeren in Hillegersberg en Schiebroek 22

ACTUEEL
Elk winkelgebied is een verhaal op zich! 24

STICHTING HISTORISCH HILLEGERSBERG SCHIEBROEK
Beroepsvisserij op de Bergse Plassen 30

Uitnodiging Najaarsbijeenkomst 31

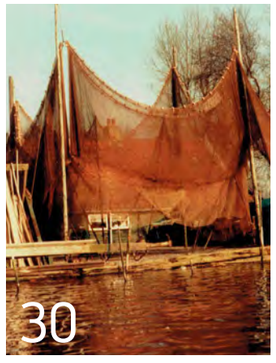
Colofon 31

Wil je onze vereniging steunen, word dan nú lid! 32

WORDT GEZELLIG WINKELEN EEN LUXE?!

Het klinkt een beetje als een sprookje, maar mijn vader had een hele mooie speelgoedwinkel. En zoals je kunt verwachten, ben ik opgegroeid met een uitgebreid aanbod aan goed speelgoed. Nog steeds ben ik een fanatiek spelletjesmens en heb ik gelukkig veel kleinkinderen om me daar in uit te kunnen leven. Maar als een echt middenstandsgezin, werden wij als kinderen ook ingezet om mee te helpen als er topdrukte was. Niets mis mee, ik heb er veel van geleerd en als tiener kon ik zo mijn zakgeld aanvullen. Ik heb daar ervaren hoe mensen konden genieten van het winkelen en blij waren met goed en gedegen advies.

Toch is al jaren geleden voor winkeliers een kentering in hun verkopen zichtbaar geworden. Niet zozeer voor de winkels met versproducten als een slager of bakker, maar wel voor de kleinere middenstander. Enerzijds door de concurrentie met grote winkelketens, maar zeker ook door het gedrag van de consument om veel online te kopen. Juist voor een gespecialiseerde winkel is online verkoop bewerkelijk en minder aantrekkelijk. Hier is de meerwaarde juist de deskundigheid en advisering van de winkelier die telt.
Winkels die het hierdoor niet meer redden verdwijnen helaas uit het straatbeeld. Dit is nu duidelijk te zien o.a. in de Bergse Dorpstraat in Hillegersberg. Ooit een trefpunt voor winkelend publiek uit de verre omtrek, nu een winkelstraat met veel leegstand. Begrijpelijk dat winkels worden getransformeerd tot woningen en het winkelaanbod geconcentreerd wordt.
Iedereen die ik ken vindt het verdwijnen van gezellige winkelstraten een verarming. Uit oogpunt van Stedebouwkundig Wijkbehoud kun je stellen dat een gevarieerd winkelcentrum bijdraagt aan de sociale cohesie van de wijk en een toegevoegde waarde heeft voor het woongeluk.

De vraag is natuurlijk kunnen we hier nog iets aan doen? Ik denk eerlijk gezegd dat deze trend nu nog moeilijk te beïnvloeden is. Menselijk gedrag sturen is bepaald geen sinecure.
Misschien zouden we de middenstanders moeten faciliteren en verleiden door lagere huren aan te bieden. Of startende winkels te subsidiëren of anderszins financieel te ondersteunen. Of online winkelen minder aantrekkelijk te maken door een verplichte bijdrage te vragen voor bezorgkosten en retourzending, tenzij dit via de winkel gebeurt? Maar het lijkt eigenlijk allemaal al een gepasseerd station.

Voor het hier en nu lijkt de meest pragmatische oplossing om het winkelaanbod zo goed mogelijk te concentreren, zoals op de Kleiweg en de Peppelweg is gebeurd en mensen toch vooral ook bewust te laten worden van de gevolgen van online winkelen.

Zal gezellig winkelen in onze eigen wijk, uiteindelijk een luxe zijn die we ons niet meer overal kunnen permitteren?

De middenstand is in ieder geval erg belangrijk voor een fijne woonomgeving. Reden om er eens een keer uitgebreid bij stil te staan in ons magazine met terugkijken naar hoe het vroeger was en ervaringsdeskundigen vragen om hun visie te geven op de toekomst.
Ook in onze novemberbijeenkomst op 19 november in het nieuwe schoolgebouw van het Rotterdams Onderwijs- en Revalidatiecentrum, kortweg genaamd het ROeR. De middenstand, winkeliers en bedrijvigheid toen en nu, in Schiebroek en Hillegersberg zal het thema van de bijeenkomst zijn. Wij hopen u weer allemaal daar te ontmoeten.

Agnes van Zoelen
Voorzitter Stedebouwkundig Wijkbehoud

Marijke van Seventer

Ze is al zo'n 45 jaar lid van de vereniging, waarvan een groot deel ook actief als vrijwilliger. Op enig moment 'rolde' ze de Raad van Advies Bouwzaken in. Hoe is dat zo gekomen en wat drijft haar? In deze aflevering van 'Podium voor....' maken we kennis met Marijke van Seventer.

Miranda van der Burg

Je woont in Hillegersberg/Schiebroek. Ben je daar geboren en getogen of ben je er op latere leeftijd komen wonen?
Vanaf mijn geboorte woon ik al in dit gebied. Dat wil zeggen, ik ben geboren in Hillegersberg, opgegroeid in Schiebroek, na mijn huwelijk weer in Hillegersberg gaan wonen en vervolgens weer verhuisd naar Schiebroek. Met zo'n achtergrond leer je beide wijken echt waarderen, Schiebroek om het gezellige winkelcentrum, de weekmarkt en de voorzieningen zoals de muziekschool en de sportvelden, Hillegersberg om de mooie huizen en de monumenten. Gesproken over het laatste, ik ben op de hoek van de Willem Nagellaan geboren, in een heel mooi huis met uitzicht op de Hillegondakerk. Daar zal die liefde wel vandaan komen. En natuurlijk, wat de beide wijken gemeen hebben is het groen en het water: vanwaar ik nu woon kan ik het groene Berg en Broekpark en de Bergse Achterplas zien en de klokken van de Goede Herderkerk en de Hillegondakerk horen. Het geeft me een beetje het gevoel het beste uit twee werelden te hebben.

Hoe kwam je in contact met Stedebouwkundig Wijkbehoud en wat maakte dat je lid werd?
Dat "beste" wil je natuurlijk koesteren, heel logisch dus dat ik al vroeg lid ben geworden van Stedebouwkundig Wijkbehoud. Dat was ergens eind jaren '70 of begin jaren '80, tijdens het jazzweekend. Stedebouwkundig Wijkbehoud stond met een kraampje op de Weissenbruchlaan en ik heb me daar toen meteen opgegeven.

Wat heeft je doen besluiten vrijwilliger te worden?
In de jaren daarna heb ik natuurlijk zoveel mogelijk de lezingen gevolgd en heb ik me ook graag vrijwillig voor de vereniging ingezet. Nou ja, vrijwillig, de eerste keer ben ik met zachte dwang de kascommissie ingeduwd en dat terwijl ik nauwelijks verstand heb van boekhouden. Maar ik wist wat een balans en een verlies- en winstrekening was zeiden ze, dus dan moest het kunnen. Piet van der Veen was in die tijd penningmeester en hij wist me gelukkig goed te begeleiden. Ik denk nog met veel genegenheid aan hem terug.

Hoe ben je vervolgens terechtgekomen bij de Raad van Advies Bouwzaken?
Heb je eenmaal je belangstelling getoond voor het reilen en zeilen van de vereniging dan rol je vanzelf in volgende activiteiten, vooral als die toch al aansluiten op wat je voor de rest doet. Ik ben bestuurder bij de bewonersorganisatie van Schiebroek en secretaris van de Planologische Werkgroep Schiebroek en omgeving – ja helaas voor de Hillegersbergenaren, Hillegersberg valt dus onder "omgeving" – en schrijf daarnaast ook voor het blad Leven in Schiebroek. Met name vanwege reportages en interviews daarvoor kom ik op allerlei plaatsen en bij allerlei mensen. Dat vergroot je kennis van de wijk en de historie ervan. Dan kom je uiteindelijk terecht bij de Raad van Advies van onze vereniging, want al je interesses sluiten erop aan. De Raad van Advies heeft immers niet alleen tot doel om zaken te behouden, maar ook om te bouwen aan de toekomst van het gebied. Dat toekomstgerichte is misschien voor sommige van onze leden nog wel wat moeilijk in te passen, maar ik zeg altijd maar zo: alleen door te kijken naar de toekomst weet je wat bemoeienissen rondom behoud waard zijn. Natuurlijk botst dat wel eens met een meer traditioneel behoudende blik binnen de vereniging.

Kun je daar een voorbeeld van noemen?
Voorbeeld daarvan was de actie rondom het behoud van het oude gebouw van het Wolfert Dalton College. De vereniging heeft zich ingespannen voor het behoud, want het was een uniek pand. "Maar", zei ik, "het was niet alleen een uniek pand maar ook onpraktisch. Vanwege de gang met de lokalen er schuin op en al die trappen zorgden ervoor dat mindervalide mensen er zich niet goed konden verplaatsen. Daarmee was het ook ongeschikt voor welk ander gebruik, nu of in de toekomst." De sloop ging me aan het hart, maar kijk eens wat ervoor teruggekomen is! Ik ben er dan ook trots op dat Stedebouwkundig Wijkbehoud tegenwoordig ook oog heeft voor minder monumentale zaken en ook zeker de waarde daarvan inziet of wil leren inzien. Daarom is aan de Raad van Advies de opdracht gegeven om de bestaande waarderingskaart met daarop behoudenswaardige panden te actualiseren en daarop niet alleen aan te geven wat helaas verloren is gegaan, maar ook wat er "nieuw" aan toegevoegd kan worden: niet alleen panden, maar ook mooie ensembles en natuurgezichten. De Bergse Plassen voorop natuurlijk! Want ja, dat stukje "omgeving" is alle Schiebroekers en Hillegersbergenaren even dierbaar.

Welke boodschap wil je de lezers van het magazine meegeven?
Wees scherp op die waarderingskaart, want het is hèt instrument waarmee de vereniging kan bouwen en behouden.

Een zelfportret

De planoclub op schouw, met daarbij uiteraard ook leden van Stedebouwkundig Wijkbehoud

De schiebroekse markt

De Hillegondakerk gezien vanaf de Willem Nagellaan

Het nieuwe Wolfert dalton

Tijdens de najaarsbijeenkomst van donderdagavond 19 november vertelt bestuurslid Jan Cees van Duin over:

DE GESCHIEDENIS VAN DE WINKELS IN HILLEGERSBERG EN SCHIEBROEK

1955. Nieuwbouw in Schiebroek: winkels aan de Peppelweg.

1960. Van Beethovensingel 4-28 met de nieuwe 'Centra markt'.

In de middeleeuwen en vroegmoderne tijd bestond de economie voornamelijk uit landbouw, ambacht, herbergen en kleinschalige handel. In de negentiende eeuw ontstond rond de Dorpsstraat en de Kleiweg een herkenbare plaatselijke middenstand. Rond 1900 werden de winkels talrijker en gespecialiseerder. De komst van elektriciteit, betere verbindingen met Rotterdam en de groei van de bevolking versnelden deze ontwikkeling.

In de jaren twintig en dertig werd de verandering spectaculair. Hillegersberg telde in 1936 al 77 winkels, waarvan 47 in de Dorpsstraat. Schiebroek groeide ondertussen van een dorp met 772 inwoners in 1920 naar meer dan 6.000 inwoners in 1935. Nieuwe woningen brachten nieuwe winkels met zich mee, vaak letterlijk op de hoek van de nieuwe straten.

De winkelier van 1940 was heel anders dan de winkelier van tegenwoordig. Hij was vaak tevens ambachtsman, bezorger, buurman en dorpsfiguur. Winkels waren klein, klanten werden persoonlijk bediend en veel goederen werden aan huis bezorgd. Tegelijkertijd verschenen al de eerste gespecialiseerde zaken en moderne winkelcomplexen.

Naast de Dorpsstraat en de Kleiweg kwamen na de Tweede Wereldoorlog winkelstraten in Schiebroek rond de Peppelweg en rond de Van Beethovensingel in het Molenlaankwartier. De oude dorpshandel in Hillegersberg en Schiebroek ontwikkelde zich na de oorlog tot een moderne stedelijke middenstand.

HET ROeR OM! EN ZIE HOE MOOI DAT IS

Op 23 mei 2025 opende burgemeester Carola Schouten aan de Hazelaarweg 100 in Schiebroek de hypermoderne nieuwbouw van het Rotterdams Onderwijs- en Revalidatiecentrum (ROeR).Met de ingebruikname van dit gebouw - naar een ontwerp van Koen van Velsen Architecten - werd een belangrijke stap gezet in de specialistische samenwerking tussen betrokken partijen, te weten: Stichting BOOR, Mytylschool De Brug, Tyltylschool Rotterdam en Rijndam Revalidatie.

Sijmen Aleman

FOTO: Koen van Velsen Architecten

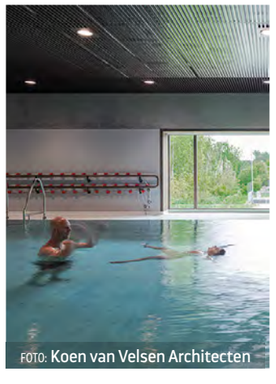

FOTO: Koen van Velsen Architecten

FOTO: K & R B.V • Arnhem

NAJAARSBIJEENKOMST 2026
Op donderdagavond 19 november a.s. bent u van harte uitgenodigd om in dit iconische gebouw onze najaarsbijeenkomst bij te wonen. Want, zoals u weet organiseren wij tweemaal per jaar een avond met lezingen en presentaties. De bijeenkomsten zijn gratis toegankelijk voor leden van Stedebouwkundig Wijkbehoud en belangstellenden.

EEN STEDENBOUWKUNDIGE AANWINST
Het openingswoord op deze avond zal worden verricht door Joekjan Höweler, directeur van deze school. Hij zal een korte inleiding houden over de wijze waarop het onderwijs en de activiteiten binnen deze bijzondere stedenbouwkundige aanwinst zijn ingericht.

EEN UITZONDERLIJK ONTWERP
Op het uitgangspunt van de Gemeente Rotterdam, om te komen tot één innovatief gebouw voor de huisvesting van speciaal onderwijs in combinatie met revalidatie, sport en verschillende werkfuncties, kwam het ontwerp van Koen van Velsen Architecten als winnaar uit de bus.
Het door hen ontworpen plan wijkt namelijk af van de oorspronkelijke vraag, t.w.: een vier verdiepingen tellend gebouw met parkeerplaatsen rondom.
In plaats daarvan ontwierp Koen van Velsen een gebouw met de klaslokalen van de school op de begane grond. De revalidatie- en sportfaciliteiten op de verdieping en het parkeerterrein op het dak. Zo werd een autovrije, veilige en kindvriendelijke omgeving gecreeërd voor de kinderen van de school.

TOTALE TOTSTANDKOMING DANKZIJ:
De Gemeente Rotterdam, Stichting BOOR, mytylschool de Brug, Tyltylschool Rotterdam en Rijndam Revalidatie, Koen van Velsen architecten en de uitvoerende partijen, BAM Bouw en Techniek, K & R Installatie-en projectmanagement, ICS adviseurs kwaliteitsbewaking en Stevens van Dijck huisvestingsadvies. Chapeau voor allen!

SHHS: Het alternatief voor de vuilnisbak

Veel jonge mensen hechten aan een opgeruimd huis. Dat geeft ruimte, rust en overzicht. Alle ‘spulletjes’ hebben een duidelijke plek. Wat niet (meer) nodig is, kan weg. Spullen zijn gemakkelijk te vervangen. De herinneringen zitten in foto’s op de telefoon en niet in voorwerpen.

Jan Cees van Duin | E: jc.vduin@gmail.com T: 06 40415108

Voor mensen die al tientallen jaren op dezelfde plek wonen, ligt dat anders. Hun huis is langzaam voller geworden, niet altijd omdat ze bewust verzamelingen aanlegden, maar omdat het leven zich erin heeft opgestapeld. Een vaasje van een overleden tante, een huwelijksservies, een kinderstoel die niet meer wordt gebruikt, boeken, kaarten, souvenirs… Ieder voorwerp heeft een eigen verhaal. Het huis is feitelijk het driedimensionale geheugen.

Toch komt er een moment waarop ook ouderen verlangen naar ‘ontspullen’. Heel moeilijk is dat. Weggooien voelt als verraad aan het verleden. Een voorwerp dat praktisch weinig waard is, kan emotioneel onbetaalbaar zijn. Kinderen, kleinkinderen, neefjes en nichtjes hebben hun eigen smaak en leven en hebben geen behoefte aan het servies, de boeken of de meubels van een vorige generatie. Wat voor de één een kostbaar stukje familiegeschiedenis is, voelt voor de ander als ballast. Pijnlijk…

Toch hoeft een voorwerp dat niet meer in huis past, niet automatisch in de vuilnisbak te verdwijnen. Voor wie voorwerpen, documenten en oude afbeeldingen bezit die een directe betrekking hebben op Hillegersberg en Schiebroek, is de Stichting Historisch Hillegersberg-Schiebroek (SHHS) een bijzondere bestemming. SHHS is geïnteresseerd in dergelijke stukken omdat ze het verhaal van de wijk vertellen. Een oud document, een foto, een gebruiksvoorwerp, een schoolboek, een wandbord of een ander voorwerp kan meer zeggen over het dagelijks leven van vroeger dan een geschiedenisboek. Juist de kleine dingen maken de geschiedenis herkenbaar en persoonlijk.

SHHS geeft deze materialen een toekomst. Kleinere voorwerpen worden bewaard en kunnen langdurig worden tentoongesteld bijvoorbeeld in de vitrines in het Gebiedskantoor aan de Argonautenweg 23. Grotere voorwerpen kunnen, wanneer daar aanleiding toe is, een plaats krijgen in incidentele tentoonstellingen die SHHS organiseert. Soms is een voorwerp waardevol alleen al vanwege het verhaal erachter. Dan kan dat worden beschreven in een artikel, zodat niet alleen het object zelf, maar ook de herinnering en de geschiedenis die ermee verbonden zijn, behouden blijven.

Kortom: gooi niks weg wat te maken kan hebben met Hillegersberg of Schiebroek!

ANTWOORDEN

OP DE VRAGEN IN SW 97 (MEI 2026)

Er zijn weer diverse reacties binnen gekomen op de vraag in het magazine Stedebouwkundig Wijkbehoud 97 (mei 2026). Dank, echt heel fijn dat kennis en verhalen zo worden gedeeld.

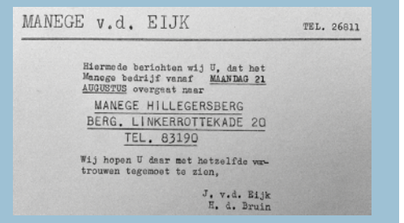
Remco Bruinsma loste het probleem op van Vredeheim. Een pand met ervoor poserend een bestuur (?) van wel 30 man en een zestal verpleegsters. Het blijkt een ‘rusthuis voor bejaarden en hulpbehoevenden’ in Rockanje aan de Vleerdamsedijk te zijn geweest. Tot 1921 was

dat kuuroord Walesteijn, bekend vanwege zijn modderbaden met geneeskrachtige modder uit het meertje De Waal. Vervolgens was het pand twee jaar tuinbouwschool, en daarna tot 1970 rusthuis van de door het maatschappelijk werk van de NH-kerk in 1921 opgerichte vereniging Vredeheim.

De foto van Vredeheim is onderdeel van een collectie Hillegersbergse foto’s van oud-wethouder en gemeenteraadslid van Hillegersberg Maarten Dijkshoorn (1848-1930). Hij staat ook zelf op de foto. Vraag blijft hoe ‘onze Maarten Dijkshoorn’ nu verzeild raakte op de groepsfoto van Vredeheim. Vermoedelijk had dat te maken met zijn kerkelijke activiteiten. Maarten Dijkshoorn was secretaris van het college van kerkvoogden en notabelen van de Nederlands Hervormde kerk en lid van de kerkenraad gedurende bijna 50 jaar (eerst als diaken en later als ouderling).

Marcel Hendriks had nog divers materiaal van de Manege Van der Eijk. De “manège’’ Van der

MANEGE v.d. EIJK TEL. 26811

Hiermede berichten wij U, dat het Manege bedrijf vanaf MAANDAG 21 AUGUSTUS overgaat naar

MANEGE HILLEGERSBERG
BERG. LINKERROTTEKADE 20
TEL. 83190

Wij hopen U daar met hetzelfde vertrouwen tegemoet te zien,

J. v.d. Eijk
H. d. Bruin

Eijk was gevestigd op de Boezemsingel 44-45. Van der Eijk had ook een “zomerstal” van 24 juli tot eind augustus in Noordwijk aan Zee aan de Schoolstraat 61a. Het jaartal van de overgang naar (de bestaande) manege Hillegersberg van H. de Bruin aan de Bergse Linker Rottekade 20 is ook gevonden: 1950. Jaap Voogt schreef dat hij in de jaren zestig zijn vrouw heeft leren kennen op de manege. Een jaarlijks terugkerend festijn was het carrousel met ieder jaar een ander thema. De Bruin was de manager, later Chiel Bossché. Van der Eijk bleef lang actief in de manege. Jaap Voogt zegt tot slot: “Alhoewel ik jaren op de Veluwe woon denk ik terug aan een heerlijke tijd”

NIEUWE VRAGEN

Hier weer een viertal nieuwe vragen. Hopelijk dat we weer een stapje verder kunnen komen. Mail uw antwoord aan: jc.vduin@gmail.com

VRAAG 1: OP WELKE PLEK ZOU EIFFE HEBBEN GEZETEN?

C. Eiffe aquarelleerde “Hillegersberg bei Rotterdam” op 1 november 1924. Links is een molen te zien. Op welke plek zou Eiffe hebben gezeten? Ene Charles Rudolph Eiffe (geb. 18 september 1887) is in 1909 vanuit Antwerpen naar Den Haag gekomen en heeft ook in Rotterdam aan de ’s-Gravendijkwal gewoond. Zou dat deze C. Eiffe kunnen zijn?

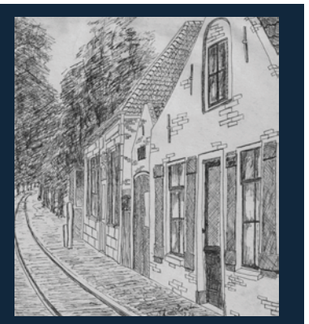
VRAAG 2: WAAROM WAS HIER EEN BIJEENKOMST (CA. 1925)?

Waarom was hier, op de Burgemeester Le Fèvre de Montignylaan nabij de Streksingel een bijeenkomst (ca. 1925)?

VRAAG 3: WIE WEET IETS VAN DEZE TEKENAAR?

Een pentekening van J.A. (of: Joh.) van der Houten (zo lijkt de signatuur) in 1929. Het lijkt de Straatweg… Wie weet iets van deze tekenaar, wie kan de plaats van de tekening nader duiden?

VRAAG 4: WAAR EN WANNEER IS DEZE FOTO GEMAAKT?

Waar en wanneer is deze foto gemaakt? Wat is dat voor loods? En van wie? Op de achtergrond staat de Christus Koningkerk.

VRAAG 5: IS DIT HET MUIZENGAATJE??

Een busstation nabij een viaduct en een rivier. Is dit het Muizengaatje? Wanneer is deze foto (ongeveer) genomen?

De hulst

Tineke van Oosten

Tot nog toe bespraken we bomen met katjes (windbestuivers) en twee groenblijvende naaldbomen (ook windbestuivers). De komende tijd bespreken we bomen met bloemen die bestoven worden door insecten. Als eerste eveneens een groenblijvende soort: de hulst.

Hulst (boom)

Het stekelige blad van de hulst

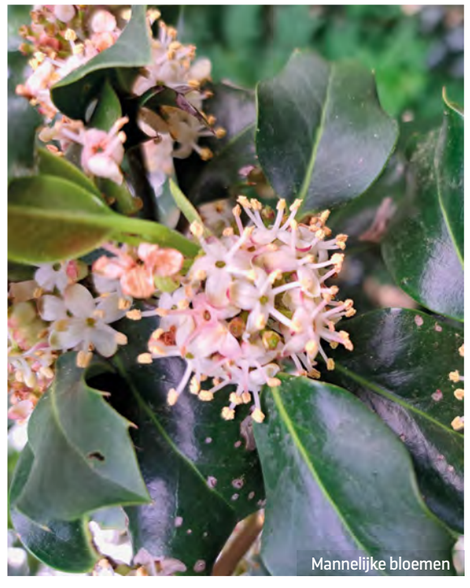
De hulst (Ilex aquifolium) behoort tot de familie Aquifoliaceae. Van dit geslacht komt in onze streken maar één soort voor: de hulst. Het is de enige groenblijvende loofboom in ons land. De boom is heel goed te herkennen aan de glanzend groene bladeren, die leerachtig stevig en stekelig zijn. Bij oudere bomen komen ook bladeren voor die gladde randen hebben en niet stekelig zijn. De takken en bladeren zijn niet behaard, maar kaal.
Hulstbomen zijn meestal kleine bomen, maar als hulst de kans krijgt kan hij meer dan 10 meter hoog worden. Zo'n hoge boom stond tot voor kort achter het oude raadhuis. Ik was daar ooit met de heer Hoei Smit (eigenaar van Trompenburg). Hij stelde dat deze hulstboom de grootste van Rotterdam was. De boom kan honderden jaren oud worden, maar helaas heeft de huidige eigenaar van het oude raadhuis hem laten kappen.
De hulst is tweehuizig. Dat wil zeggen dat de mannelijke en vrouwelijke bloemen aan aparte bomen zitten. De vrouwelijke bloemen hebben bovenstandige vierstijlige stampers. De mannelijke bloemen hebben vier meeldraden. De hulst is een insectenbestuiver en hij bloeit in mei/juni.
Hulst is vooral bekend en gewaardeerd om zijn rode bessen, vooral in de kerstsfeer. We noemen het bessen maar in de bes zit maar één hard zaad, het is dus eigenlijk een steenvrucht (zoals bijvoorbeeld een pruim). Hoewel de bessen door de meeste vogels niet worden geapprecieerd, worden ze uiteindelijk toch gegeten door lijsterachtigen.

GROEIPLAATS EN VERSPREIDING

Het natuurlijke verspreidingsgebied is West- en Zuid-Europa, Noord-Afrika en Turkije en de Kaukasus. De hulst is vorstgevoelig en heeft zich daardoor na de ijstijd later gevestigd dan bijvoorbeeld de grove den, die zich als eerste vestigde. Aangetoond is dat de hulst in ons land voorkwam vanaf ca. 6.000 jaar voor het begin van de jaartelling.
De hulst kan schaduw goed verdragen. Zo is hij een kenmerkend element in de schaduwrijke beukenbossen, hij is een van de weinige soorten die is opgewassen tegen de concurrentiekracht van de beuk. Toch geeft de hulst de voorkeur aan de bosrand. In Nederland ligt het zwaartepunt van het voorkomen van de hulst in Drenthe. In het Norgerholt en in het Mantingerbos staan meer dan 15 meter hoge bomen met een omtrek op borsthoogte van anderhalve meter.

FUNCTIES

Hulst werd vroeger ook in hagen aangeplant als weerhagen tegen dieven en vijanden, deze hagen waren ook geschikt als veekering.
Veel toponiemen zoals Hulst, Hulshorst en Hulshout laten zien dat de aanwezigheid van hulst niet onopgemerkt is gebleven.
Het hout van de hulst heeft geen bijzondere gebruikswaarde. De bessen zijn niet eetbaar wegens te veel aan gifstoffen. Er is een tijd geweest dat men van de bladeren geneeskrachtige thee zette tegen jicht en bronchitis.

Mannelijke bloemen

Bessen

KELDERGRAVEN RUÏNE HILLEGONDAKERK - DEEL 2

Wat betekende de familie Kleiweg voor Hillegersberg?

In mei 2019 vertelde Martine Verduyn-Kruys – beheerder van de begraafplaats van Hillegersberg – over de grafkelders in de ruïne. Zij vroeg zich af wat de families die hier begraven zijn, betekend hebben voor Hillegersberg. In dit artikel wordt deze vraag beantwoord voor Johannes Kleiweg.

Sieb de Jong, Ad de Jong en Robert Ligthelm

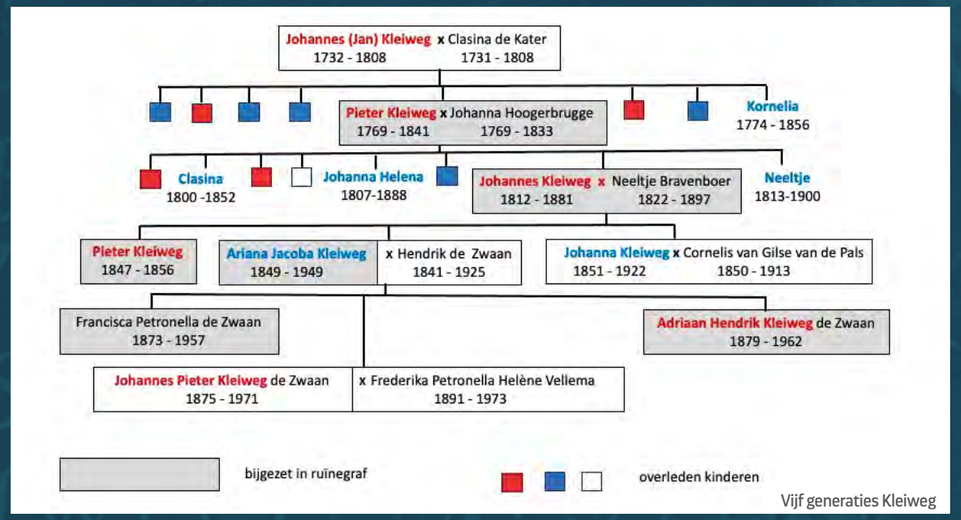
VIJF GENERATIES

Er zijn vijf generaties Kleiweg onderscheiden. **Jan Kleiweg** *(eerste generatie, 1732-1808)* en zijn vrouw zijn beiden geboren in Rotterdam. Zij woonden op een scheepswerf aan het Zwaanshals en zijn begraven in de kerk van Hillegersberg. **Pieter Kleiweg** *(tweede generatie, 1769-1841)* trouwde met Johanna Hoogerbrugge, dochter van een rijke veenman uit Hillegersberg. Zij woonden in Hillegersberg en zijn als eersten bijgezet in de familiegrafkelder. In het nummer van Stedebouwkundig Wijkbehoud van mei 2026 is beschreven wat Pieter Kleiweg betekende voor Hillegersberg. De conclusie was dat Pieter Kleiweg een succesvol, veelzijdig ondernemer en bestuurder was. In Rotterdam en omstreken was hij de dominante papierfabrikant, in Hillegersberg werd hij een rijke grootgrondbezitter-veenman, daarnaast was hij bankier. In de periode 1814-1818 was hij adjunct-burgemeester en secretaris van de gemeente Hillegersberg. Ook in het kerkelijk leven nam hij zijn verantwoordelijkheid.

In dit nummer wordt beschreven wat zijn zoon Johannes Kleiweg (derde generatie, 1812–1881) en zijn kleindochters voor Hillegersberg betekenden. Johannes Kleiweg trad in 1844 in het huwelijk met **Neeltje Bravenboer** *(1822–1897)*. Hun dochters, Ariana en Johanna (vierde generatie), werden rond 1850 geboren. Na hun huwelijk vestigden zij zich respectievelijk in Den Haag en Rotterdam. Neeltje Bravenboer overleed in 1897 in Hillegersberg. Met haar overlijden verdween de laatste in Hillegersberg woonachtige telg van de familie Kleiweg, waarmee een langdurige en hechte familietraditie in het dorp werd afgesloten.

Eind 20e eeuw kreeg Rotterdam landhonger, Hillegersberg veranderde geleidelijk van een landelijk in een stedelijk gebied. De zussen verkochten hun Hillegersbergse grondbezit tegen gunstige voorwaarden, doordat landbouwgrond als bouwgrond werd gewaardeerd. Ariana en twee van haar kinderen vonden uiteindelijk hun laatste rustplaats in de grafkelder Kleiweg.

VIJF GENERATIES KLEIWEG

Vijf generaties Kleiweg

Johannes Kleiweg, *1812-1881,* papierfabrikant en waterschapsbestuurder

Johannes erfde het ouderlijk landgoed. Het lag “op stand”, op de hoek van de Bergweg met de Molensloot, nabij het huidige Plasoord. Tevens erfde hij het merendeel van het onroerend goed in Rotterdam, de Bergpolder en de polder Berg en Broek, waaronder twee papiermolens. De eerste was de langs de Strekkade gelegen molen De Fenix en de tweede De Goede Verwachting in Delfshaven. Na het overlijden van zijn vader verkocht hij De Goede Verwachting. Johannes stond bekend als papierfabrikant.

Johannes Kleiweg trad in 1844 in het huwelijk met Neeltje Bravenboer, dochter van Pieter Bravenboer en Adriaantje Ketting. Het echtpaar Bravenboer-Ketting kreeg drie kinderen: een zoon en twee dochters. Een zoon en een dochter overleden op jonge leeftijd, waardoor Neeltje als enig kind achterbleef. Pieter Bravenboer was een welgesteld timmerman en molenmaker, en daarnaast actief als diaken, gemeenteraadslid en wethouder. Johannes werkte nauw samen met zijn schoonvader, die vijftien jaar ouder was. Ook Pieter Bravenboer en Adriaantje Ketting zijn bijgezet in het keldergraf Kleiweg, een tastbaar bewijs van de hechte band tussen beide families. De jonggestorven zoon van Johannes en Neeltje, Pieter Kleiweg, werd eveneens in het familiegraf bijgezet.

Ook in Hillegersberg werd na 1795 de gemeente in plaats van het ambacht de administratieve eenheid. In het eerste gedeelte van de negentiende eeuw functioneerden de oude ambachtsheerlijkheden uit de tijd van de Republiek uitsluitend nog ten behoeve van het waterbeheer. In 1848 kregen de provincies de opdracht om de reglementering van waterschappen op zich te nemen. In Zuid-Holland werd dit proces begin 1863 afgerond. De ambachten werden definitief afgeschaft en voortaan werden polderbesturen gekozen. Johannes Kleiweg speelde een actieve rol bij deze overgang. Hij was van 1843 tot 1858 lid van het bestuur van de

Johannes Kleiweg (1812-1881)
BRON: beeldbank Schieland

Bergpolder, werd in 1859 voorzitter en in 1869 met een ruime meerderheid van stemmen voor zes jaar herkozen. Van 1878 tot 1881 was hij, benoemd door gekozen hoofdingelanden, hoogheemraad van Schieland. Daarnaast was hij geruime tijd kerkvoogd en gemeenteraadslid van Hillegersberg.

Vanaf 1863 werden de polderbesturen gekozen door stemgerechtigde ingelanden: personen die één of meer stemgerechtigde hectaren bezaten. Per polder werden het totale bezit van land en water en de stemgerechtigde hectaren geregistreerd in lijsten. In 1866 bezat Johannes Kleiweg in de polder Berg en Broek 62 hectare land en

water, waarvan 27 ha stemgerechtigd (land), Pieter Bravenboer 15 ha, waarvan 5 stemgerechtigd[1]. Gezamenlijk bezaten zij 89 ha land en water. In de Bergpolder bezaten zij ruim 40 ha land en water[2]. In deze polders vergrootten Johannes Kleiweg en zijn schoonvader hun landbezit.

Ook na de droogmaking van Schiebroek eind achttiende eeuw kwamen in de polder Berg en Broek buitensporig hoge waterstanden voor. In 1867 vond een onderzoekscommissie de drooglegging van de Bergse Plassen echter op het laatste moment niet haalbaar, door een combinatie van veeziekte en onrust op de aandelenmarkt. De opbrengst van de verkoop van nieuwe landbouwgrond was geraamd op 200 gulden per hectare[3]. Als ingeland, met ruim 30% van het stemrecht in de polder Berg en Broek, was Johannes Kleiweg bij dit onderzoek nauw betrokken.

Aan het eind van de negentiende eeuw groeide Rotterdam explosief door industrialisatie en havenuitbreiding. De stad kampte met landhonger, ook voor woningbouw. Dit leidde tot grondspeculatie en de oprichting van maatschappijen die zich toelegden op de exploitatie van bouwgronden. In 1904 werd het merendeel van het grondgebied van de Bergpolder overgedragen van de gemeente Hillegersberg aan Rotterdam. Hillegersberg ging akkoord met een bod van ƒ100.000 van een bouwcombinatie, waarmee de grondoverdracht werd bekrachtigd.

Johannes en zijn vrouw overleden in Hillegersberg, Johannes in 1881, Neeltje in 1897. Hun dochters Ariana en Johanna Kleiweg erfden onder meer het bezit aan land in de polder Berg en Broek en de Bergpolder. Door grondspeculatie nam de waarde van dit bezit sterk toe.

Ariana Kleiweg, *1849-1949,* verhuisde naar Den Haag

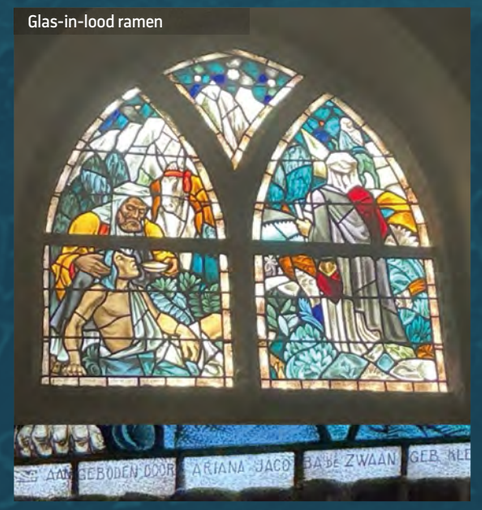
Ariana Kleiweg groeide op in Hillegersberg en trouwde in 1872 met de Haagse chirurg Hendrik de Zwaan. Ze gingen wonen in Den Haag, kregen een dochter en twee zonen. Bij Koninklijk Besluit is het de zonen toegestaan om bij de geslachtsnaam de naam Kleiweg te voegen. Zij voeren vanaf dan ook de naam Kleiweg de Zwaan. Ariana en twee van haar kinderen zijn begraven in het keldergraf Kleiweg. Haar zoon Johannes Pieter was een bekende hoogleraar in de antropologie en prehistorie.

Ariana Kleiweg (1849-1949), BRON: archief familie Kleiweg

Hendrik de Zwaan was een zoon van Franciscus de Zwaan. Franciscus was ruim 50 jaar (hoofd)onderwijzer in Vierpolders. Ter gelegenheid van het vijftig jarige huwelijk van Hendrik en Ariana werd een wapen ontworpen. In het midden links staat een Zwaan en geheel links het wapen en de kerk van Vierpolders, in het midden rechts waarschijnlijk de klimmende griffioen van het eeuwenoude wapen van het Westlandse geslacht Cleijwegh en een papiermolen, het symbool van de familie Kleiweg-Hillegersberg en geheel rechts het wapen en de kerk van Hillegersberg. Middenonder staat het wapen van Den Haag.

Wapen van Hendrik de Zwaan en Ariana Kleiweg BRON: Archief familie Kleiweg

Bij haar honderdste verjaardag werd Ariana door een vijftal kranten geïnterviewd. Hierbij haalde zij herinneringen op. Zij ging op kostschool in Rotterdam. “Daar moesten we op de punt van de stoel rechtop zitten” zegt zij, “vandaar dat ik nog niet achteroverleun in mijn fauteuil”. Wanneer zij een jonger medemens op nummer wenst te zetten, dan doet zij dat, zoals in haar jeugd gebruikelijk was, in het Frans. Zij heeft nog gereisd per trekschuit. Zij maakte per rijtuig uitstapjes naar de Vrouw Romijn – het huidige Lommerrijk – en “Freericks”, uitspanningen in Hillegersberg. Op hoge leeftijd schonk Ariana vier glas-in-lood ramen aan de Hillegondakerk[4]. Deze ramen zijn gemaakt door G.A.H. van der Stock, een bekende van de familie uit het Haagse. Aan de onderzijde van het afgebeelde glas-in-lood raam staat geschreven “AANGEBODEN DOOR ARIANA JACOBA DE ZWAAN GEBOREN KLEIWEG”.

Glas-in-lood ramen

In 1913 bezat Ariana Kleiweg in de polder Berg en Broek 69 hectare land en water. Dit bezit werd verkocht. Opzienbarend was de verkoop van de weidegronden tussen de Voorplas en de Rotte. Voor deze gronden had Ariana een plan voor bebouwing ingediend. In 1924 stemde wethouder Breedveld in met bebouwing van deze gronden. In 1926 keurde B&W het plan alsnog af. De weidegronden kregen de bestemming plantsoen. Bij de onteigening werden de weilanden beschouwd als toekomstig bouwterrein. In 1933 begrootten deskundigen de schade voor onteigening van 7,5 ha weidegronden op 97.700 gulden, 13.000 gulden per ha en van 45 ha plas, rietland en eiland op 34.700 gulden, 800 gulden per hectare[5]. In 1934 stelde de rechter de koopsom vast, waarvan Rotterdam 112.300 gulden betaalde en Hillegersberg 17.500. Het Rotterdams Nieuwsblad kopte “een duur plantsoen”. Destijds maakte Rotterdam plannen om Hillegersberg te annexeren. In het kader van het Bosch- en Parkplan wenste Rotterdam de plassen te bestemmen tot recreatiegebied. Mede dankzij de beleidsmatige en financiële inzet van Rotterdam bleven de weidegronden langs de Rotte voor bebouwing gespaard. Thans zijn het Berg- en Broekse Verlaat, het Prinsenmolenpad en het Boterdorpse Verlaat karakteristieke landschapsmonumenten.

Johanna Kleiweg, *1851-1922,* verhuisde naar Rotterdam

Johanna Kleiweg trouwde in 1874 met Cornelis van Gilse van der Pals, een Rotterdamse koopman. Ze gingen wonen in Rotterdam en kregen vier dochters. Cornelis was lid van de gemeenteraad en in de periode 1910-1913 dijkgraaf van Schieland. Tevens was hij actief in maatschappijen voor exploitatie van bouwgronden. In 1874 kocht Cornelis De Fenix van zijn schoonvader, in 1879 werd hij mede-eigenaar van De Vriendschap. Beide molens, gelegen langs de Strekkade, brandden begin jaren tachtig af, het einde van de windpapiermolens in het Rotterdamse.

Johanna Kleiweg bezat in 1913 in de polder Berg en Broek 57 hectare land en water. In 1920 verkocht zij ruim 3 hectare weiland aan de heer Loos, de oprichter van Plaswijckpark. In 1921 bracht zij in goed overleg met de gemeente via een veiling 29 hectare aangrenzend bouwterrein, de zogenaamde Berglustweilanden, onder de hamer. De veiling leverde een aanzienlijk bedrag op: 270.000 gulden, ruim 9.000 gulden per hectare. Op dit bouwterrein werd later het Berglustkwartier gerealiseerd, een wijk die sindsdien een herkenbaar deel van Hillegersberg is geworden.

WAT BETEKENDE DE FAMILIE KLEIWEG VOOR HILLEGERSBERG?

In de negentiende eeuw speelden Pieter en Johannes Kleiweg een belangrijke rol in Hillegersberg, vooral door hun constructieve bijdrage aan het lokale bestuur en hun inzet voor de Hillegondakerk. Als ondernemers zorgden zij voor werkgelegenheid. Zij wisten behendig om te gaan met grote maatschappelijke veranderingen, zoals de overgang van de Republiek via de Franse tijd naar het Koninkrijk en de democratisering van het waterschapsbestuur in de het midden van de negentiende eeuw.

De dochters van Johannes, geboren rond 1850, trouwden op stand en vestigden zich in Den Haag en Rotterdam. Door de verstedelijking van Hillegersberg steeg de waarde van hun oorspronkelijke landbouwgrond sterk: wat ooit veen- of weiland was, werd verkocht als dure bouwgrond. De waardestijging bedroeg vele tientallen malen de oorspronkelijke waarde.

Met het overlijden van Neeltje, de vrouw van Johannes, in 1897 werd de band van de familie Kleiweg met Hillegersberg niet verbroken. De achternaam van de zonen van Ariana was inmiddels gewijzigd van ‘De Zwaan’ in ‘Kleiweg de Zwaan’, waardoor de familienaam werd voortgezet. Na de Tweede Wereldoorlog schonk Ariana kerkramen aan de Hillegondakerk. Ariana en twee van haar kinderen vonden hun laatste rustplaats in het familiegraf. Dit jaar bezochten nazaten – die zich nog altijd de “Kleiwegen” noemen – Hillegersberg en de Hillegondakerk, waarmee de verbondenheid van de familie met het dorp tot op de dag van vandaag zichtbaar blijft.

REFERENTIES

1 *HNL-RtHHSK 101, archief van de polder Berg en Broek, inv. nr 323. Lijst van de stemgerechtigde ingelanden van de polder Berg en Broek, datering 1866.*
2 *Stadsarchief Rotterdam, 6-01 Archieven Hillegersberg, inv. nr. 5238. Kohier bundertalen Bergpolder, datering 1860-1862.*
3 *Stadsarchief Rotterdam, 6-01 Archieven Hillegersberg, inv. nr. 5221. Plannen tot droogmaking van Berg en Broek, datering 1849-1867.*
4 *Archieven Hillegondakerk. Documentatie over de schenking van glas-en-lood ramen door Ariana Kleiweg, verzameld door koster Frans van Vliet.*
5 *Stadsarchief Rotterdam, 6-01 Archieven Hillegersberg, inv. nr. 4133. Onteigening der gronden tussen Rotte en Voorplas, datering 1929-1935.*

Still going strong

De naoorlogse uitbreiding van Hillegersberg, de componistenbuurt, wordt gekenmerkt door veel groen en een eigen winkelcentrum aan de Van Beethovensingel, met bij oplevering 24 winkels en 51 woningen. Het plan is gerealiseerd in 1959 naar ontwerp van H.W.M. Hupkes en W.C. van Asperen. Toen dit winkelgebied zich ontwikkelde was het ook wel bekend als het 'Gebaplein'. Geba staat voor Gerard Barendrecht, de drogist aan de Bergse Dorpsstraat. Hij opende ook een filiaal op de Van Beethovensingel, waar zijn zus Iet de winkel leidde. Ik spreek met Ramon van Zee, eigenaar van wijnhandel La Gironde, sinds 1959 gevestigd aan de Van Beethovensingel.

Job Posner

Vanaf de oplevering van het winkelcentrum was de wijnhandel in handen van de familie Meeuwsen, die drie generaties lang betrokken bleef bij de zaak. Ramon nam de wijnhandel over van Marco en Silvia en is sinds 2006 eigenaar van La Gironde. Naast de wijnhandel heeft hij ook een aandeel in een groothandel, nodig om de juiste schaalgrootte te krijgen. La Gironde verkoopt vooral wijnen uit Europa en kiest voor wijnen waarbij het terroir een grote rol speelt. Zij doen veel zaken met kleinere producenten, die ze dan ook vaak persoonlijk kennen. Ramon heeft een internationale wijnopleiding gevolgd en kan vol enthousiasme vertellen over de veranderingen waar wijnmakers mee te maken krijgen. Niet alleen de temperatuur loopt op, maar vooral de fluctuering binnen die temperatuur maakt wijn maken heel uitdagend. Ook zie je vergrijzing in de wijnmakers markt en in de populaire gebieden zijn de prijzen per hectare zo hoog, dat de opvolging moeite heeft om het domein van hun ouders over te kunnen nemen.

La Gironde heeft altijd aan de Beethovensingel 36 gezeten. Andere 'oudgedienden' zijn de firma Boelaars en Maestro. De laatste tijd wordt er regelmatig verhuisd binnen het winkelcentrum en dit heeft vooral te maken met de ruimte per unit en de daarbij horende (stevige) huurprijs. Jaren geleden is het winkelcentrum overgenomen door investeerders van Nationale Nederlanden Vastgoed en nu wordt het vooral gezien als vastgoedinvestering waarbij leegstand moet zien te worden voorkomen. Sommige ondernemers komen in de knel omdat huurverhogingen meestal niet goed worden gemaakt door meer omzet.

Ik vraag Ramon welke grote veranderingen hij ziet met betrekking tot het winkelcentrum en haar klandizie. Om te beginnen is de parkeerdruk fors toegenomen; dit heeft onder andere te maken met de invoering van betaald parkeren elders in de wijk. Ook de branchering is veranderd; binnenkort zitten er bijvoorbeeld vier kappers in het centrum. En qua schaalvergroting is de Vleeschmeester gaandeweg flink uitgebreid. Maar er zijn ook nieuwe functies bijgekomen, denk aan het DHL-punt bij de fietsenmaker. Ramon heeft zijn publiek in de afgelopen 20 jaar zien verjongen en hij heeft de indruk dat de jeugd van toen, na te zijn uitgevlogen, weer is teruggekeerd naar Hillegersberg voor een huis met een tuin. En gelukkig zijn zij ook klant bij hem.

Iets anders wat speelt in de maatschappij is de houding jegens alcohol en alcoholgebruik. Is alcohol het nieuwe roken? Het is de biermarkt na jaren gelukt om met een goede alcoholvrije versie te komen. Bij wijn is dit nog niet het geval, met uitzondering van bruisende wijnen. Ramon verwacht dat er andere soorten alcoholvrije dranken op de markt gebracht zullen worden, bijvoorbeeld op basis van thee.

Het winkelcentrum kent een actieve winkeliersvereniging die ervoor kiest om te investeren in verfraaiing van het plein (onder andere door de bloembakken aan de lantaarns) in plaats van bijvoorbeeld een éénmalig feest. Want als het net op die dag slecht weer is, is de investering voor niets geweest.

Wat mij tot slot opvalt tijdens het interview, is dat de winkel een echte ontmoetingsplaats is. Nog voordat Ramon iets kan zeggen beginnen de klanten uit zichzelf een verhaal. Meestal positief, bijvoorbeeld over wijn en spijscombinaties, maar soms ook gewoon om hun verdriet te kunnen uiten aan een 'bekende onbekende' zoals Ramon zichzelf beschrijft. Laten wij hopen nog lang te kunnen genieten van deze speciaalzaak en haar maatschappelijke functie in onze wijk.

Werkzaamheden Raad van Advies:

Een van de commissies binnen Stedebouwkundig Wijkbehoud is de Raad van Advies bouwzaken. Al vrij snel na de oprichting, zo'n kleine vijftig jaar geleden, startte een club enthousiaste leden met het in kaart brengen van de stedenbouwkundige kwaliteiten van de wijken. Belangrijke producten van de Raad zijn de Waarderingskaart (2012), de Cultuurhistorische Verkenningen van de diverse wijken, een reeks boeiende publicaties en de vele adviezen met betrekking tot bestemmingsplannen, vergunningen of vragen van particulieren of bedrijven.

Steef Buijs

De Raad heeft zich het afgelopen half jaar in het bijzonder gericht op het ontwikkelen van ideeën en voorstellen voor het bestuur in aanloop naar het vijftigjarig bestaan van de vereniging, in 2027. Daarbij wordt niet alleen teruggekeken op vijftig jaar inzet voor het behoud van de kwaliteiten van Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge, maar wordt vooral ook vooruitgekeken naar de toekomst van het gebied en de uitdagingen waar we de komende decennia voor staan.
Klimaatverandering is daarbij een van de belangrijkste thema's. We wonen in een bijzonder aantrekkelijk gebied, maar stijgende temperaturen, vaker voorkomende hittegolven en perioden van intensieve regenval zullen steeds meer invloed krijgen op de manier waarop onze straten, buurten en openbare ruimte functioneren. Een groot deel van onze woningen en de inrichting van de buitenruimte is daar nog niet op berekend. Het wordt daarom voor ons allemaal een belangrijke opgave om ervoor te zorgen dat wij ook in de toekomst zowel in onze woning als in de openbare ruimte onder aangename omstandigheden kunnen verblijven. Dat vraagt om meer groen en water op bepaalde plekken in de wijk, minder verharding en meer plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar het ook tijdens warme periodes prettig is om buiten te zijn. Tegelijkertijd kunnen groen en water een belangrijke rol spelen bij het opvangen van hevige regenval, zodat straten niet onder water komen te staan en kelders droog blijven.
De ontwerpbureaus waaraan gevraagd is ideeën te ontwikkelen voor de komende vijftig jaar moeten vanuit hun expertise laten zien hoe aanpassingen aan klimaatverandering ook in onze woonomgeving mogelijk zijn. Eén bureau zal kijken naar een typische straat en onderzoeken welke maatregelen daar denkbaar zijn om meer ruimte te maken voor groen, water en verblijfskwaliteit. Een tweede bureau zal een buurt onder de loep nemen en verkennen hoe bijvoorbeeld kleine parken, extra bomen en waterpartijen kunnen bijdragen aan een aangenamer en koeler leefklimaat. Een derde bureau zal het gebied als geheel bekijken en onder meer kijken naar de rol die de plassen, de Rotte en de singels kunnen spelen bij waterberging en verkoeling van de omgeving. Ook wordt daarbij gekeken naar mogelijkheden om meer ruimte te creëren voor lopen en fietsen en de invloed van autoverkeer te beperken.
De resultaten van deze ontwerpstudies krijgen een belangrijke plaats in het programma van het lustrumjaar. Ze vormen tegelijkertijd een inhoudelijke bouwsteen voor de vernieuwde, interactieve waarderingskaart die momenteel wordt voorbereid. De huidige waarderingskaart, waarin de bijzondere kwaliteiten van het gebied zijn vastgelegd, vormt al jaren een belangrijke basis voor het volgen van bouwplannen en ontwikkelingen in de wijk. Omdat deze kaart inmiddels verouderd is, wordt gewerkt aan een nieuwe digitale en interactieve versie waarin ook de klimaatopgaven en toekomstvisies worden opgenomen.
Tijdens het lustrumjaar zullen de resultaten van de ontwerpstudies en de vernieuwde waarderingskaart breed met bewoners worden besproken. Daarbij wil de vereniging nadrukkelijk ook jongere generaties betrekken, omdat zij uiteindelijk de toekomstige bewoners van het gebied zijn.
Naast deze toekomstgerichte activiteiten blijft uiteraard ook het dagelijks volgen van ontwikkelingen in de wijk een belangrijke taak voor de Raad van Advies. Aanvragen voor bouwvergunningen worden gevolgd zodat tijdig kan worden gereageerd wanneer waardevolle kwaliteiten van het gebied onder druk dreigen te komen te staan. Tegelijk wil de vereniging bewoners ook ondersteunen bij plannen voor hun woning of gebouw en de impact op de omgeving. De vernieuwde waarderingskaart zal daarbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

De dagelijkse boodschappen

(globaal 1900-1940)

Voor de oorlog vormden Hillegersberg en Schiebroek samen geen moderne stadswijk met centrale winkelstraten, maar men trof daar een fijnmazig netwerk van buurtwinkels waarin de dagelijkse voedselvoorziening letterlijk om de hoek lag. De meeste mensen deden hun boodschappen niet in één grote zaak, maar liepen een ronde langs de kruidenier, de slager, de bakker en soms nog de melkboer of groentewinkel. In Hillegersberg was dat netwerk geconcentreerd rond de Dorpsstraat en de Kleiweg, terwijl Schiebroek – dat pas vanaf de jaren twintig als tuinstad werd ontwikkeld – vooral bestond uit kleine nieuwbouwstraten met winkelpanden op de hoeken van de straten.

Jan Cees van Duin

Slagerij Tol

In de Hillegersbergse nieuwbouwstraten, zoals in het Berglustkwartier, waren ook winkels op straathoeken voor dagelijkse boodschappen. Die hoekwinkels waren cruciaal: ze waren bewust ingepast in de nieuwe woonwijken zodat elke buurt zijn eigen basisvoorzieningen had. De hoekwinkels hadden vaak een combinatie van functies: een kruidenier die ook melk, eieren en conserven verkocht, soms met een kleine postfunctie of sigarenverkoop erbij. De logica was puur praktisch: elke woning moest binnen enkele minuten lopen toegang hebben tot de eerste levensbehoeften.
In Hillegersberg zelf was de Dorpsstraat al decennialang het kloppend hart van de boodschappen. In 1936 waren daar alleen al tientallen winkels gevestigd, goed voor het grootste deel van de lokale detailhandel. De straat had een duidelijk dorps karakter: kleine panden, vaak met de winkel beneden en het woonhuis van de familie erachter of erboven. Hier zaten de bekende kruideniers, bakkers en slagers, die niet alleen verkochten, maar vaak ook bezorgden aan huis.

Een van de meest herkenbare namen uit de latere herinnering, maar al vooroorlogs actief in dezelfde lijn van middenstand, is slagerij Tol, die generaties lang op dezelfde plek aan de Dorpsstraat bleef en waarvan de locatie in de straat al vroeg een vaste waarde was. Ook kruidenier Jac. Kool was een bekende naam in de Dorpsstraat; hij behoorde tot de groep winkels die al in de jaren 1910 en 1920 was aangesloten op elektriciteit en daarmee tot de gevestigde middenstand van het dorp. In dezelfde straat zaten verder slagerijen zoals Wensveen en bakkerijen zoals Brevet en Hobbel, die samen met melkhandel Van de Graaff en de veehouder Dijkshoorn het dagelijkse eetpatroon bepaalden. Dit waren geen geïsoleerde zaken: ze stonden in elkaars directe nabijheid.
Naast de Dorpsstraat speelde ook de Kleiweg een rol. Daar ontwikkelde zich in de jaren dertig een tweede winkelas met kruideniers, bakkers en slagers die inspeelden op de groeiende forensenbevolking. Het verschil met de Dorpsstraat was dat de Kleiweg minder ‘dorps’ en iets moderner aanvoelde, met bredere panden en een iets grotere schaal. Toch bleef ook hier het patroon hetzelfde: kleine familiebedrijven die elkaar niet zozeer beconcurreerden op prijs, maar op betrouwbaarheid, levering aan huis en het opbouwen van een vaste klantenkring.

In Hillegersberg en Schiebroek werd ook veel aan de deur verkocht. De melk kwam vaak dagelijks van een vaste melkhandelaar die met paard en wagen of kar langskwam, terwijl brood werd bezorgd door bakkers die vaste routes reden door de straten. Groenten kwamen deels van lokale tuinders uit de omliggende polders, wat het aanbod seizoensgebonden en vers maakte. De concurrentie tussen winkels was beperkt: elke hoek had zijn eigen verzorgingsgebied, en klanten waren in de praktijk gebonden aan ‘hun’ buurtwinkel.
Geloof speelde in Hillegersberg en Schiebroek vóór 1940 een zekere rol in de keuze van een winkel. Een winkelier was niet alleen een economische partij, maar ook iemand die men kende via kerk, buurt of familiekring. Maar voor kopen van het dagelijkse eten en drinken speelde geloof niet zo’n rol. Een protestant kocht gewoon bij een hoekwinkel of bij Tol, Brevet, Van Wensveen of Kool als dat zijn vaste of dichtstbijzijnde winkel was, en een katholiek deed hetzelfde. De buurtwinkelier was uiteindelijk niet primair een vertegenwoordiger van een zuil, maar een noodzakelijke schakel in het dagelijkse bestaan, waarbij nabijheid, kwaliteit en persoonlijke band zwaarder wogen dan geloofsgrenzen. Wat wel voorkwam, was dat mensen zich prettiger voelden bij een winkelier “van eigen richting”, vooral bij meer gevestigde of persoonlijke relaties zoals op rekening kopen, het leveren op krediet, of het vaste wekelijkse boodschappenritueel.

De klantenkring verschilde duidelijk tussen beide gebieden. In Hillegersberg richtte de middenstand zich op een relatief welvarende bevolking. Dit betekende dat meer nadruk werd gelegd op kwaliteit, luxeproducten en persoonlijke service. In Schiebroek draaide het vooral om betaalbaarheid en bereikbaarheid. In beide gevallen bleef de sociale functie van de winkel groot: men kocht niet anoniem, maar kende de winkelier persoonlijk, betaalde soms op krediet en liet zich vaak ook adviseren over wat ‘goed van de dag’ was.

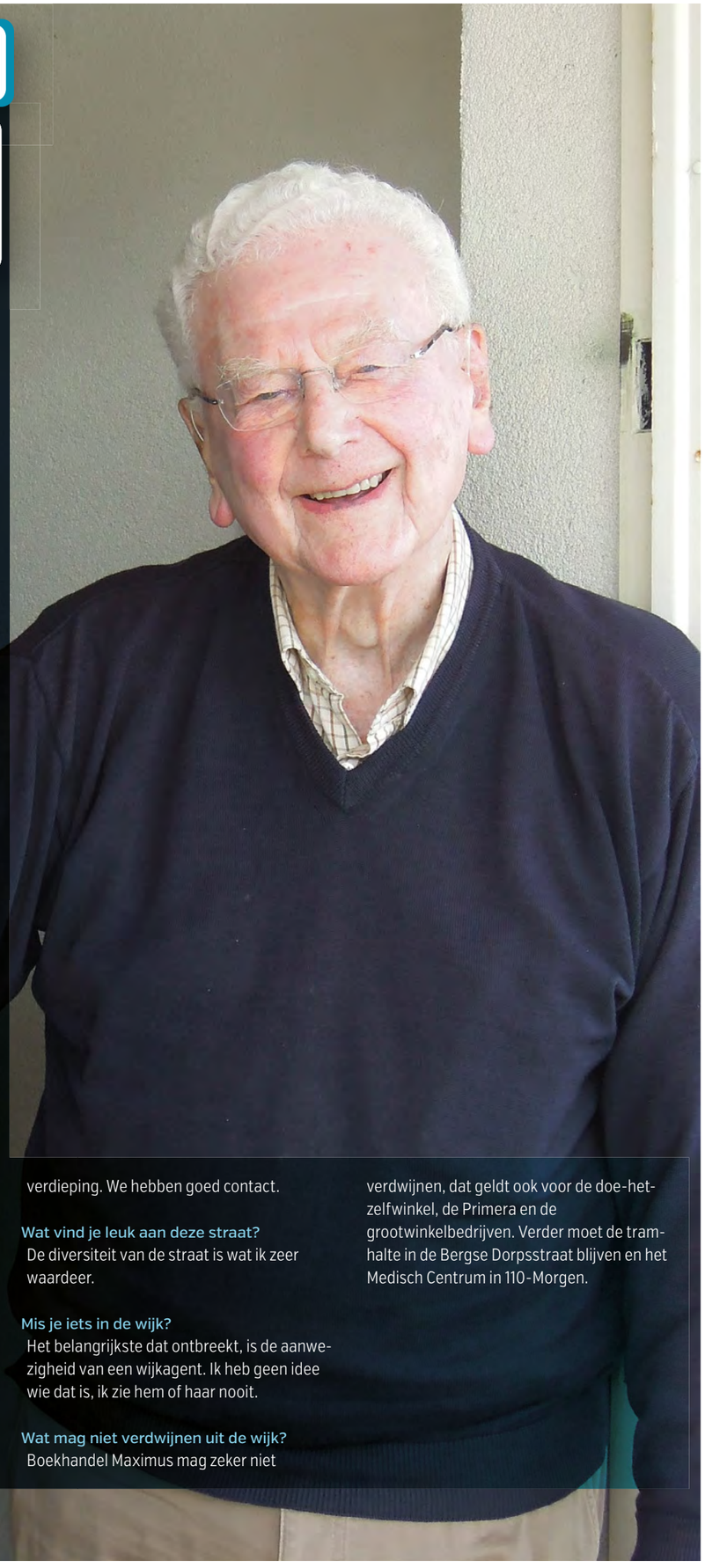
1934. Hoekwinkels Kerstant van den Bergelaan en Hilleniussingel.

1929. Ansichtkaart Diamantweg.
Melkboer Schildkamp staat met zijn kar in de straat.
RECHTS: Café Bouwmeester.

Deurpost

Voor deze nieuwe rubriek gaan we de straat op. Aan de hand van een spiegelinterview vragen we nieuwkomers en oudgedienden naar hun ervaringen in de wijk. Deze keer gaan we langs de deur op **de Streksingel**.

PERSOONLIJK

Wie ben je?
Ik ben Axel de Boer, 95 jaar oud. Al vele jaren gepensioneerd, na een carrière in de scheepvaart, waarbij ik vaak maanden van huis was.

Hoe lang woon je hier?
In Hillegersberg woon ik al 95 jaar. Mijn ouderlijk huis staat op de hoek van de Straatweg en de Berglustlaan. Ik ben Hillegersberg wat betreft wonen nooit uit geweest. Nu woon ik sinds 1992 in dit appartement op de Streksingel.

HUIS

Kun je je huis omschrijven?
Mijn appartement ligt op de 5e etage boven Ici Paris. Het is groot, namelijk 136 m² met een geweldige living op het Noorden aan de Streksingelzijde. Er is een prettige lichtinval.

Is er een buitenruimte?
Er is een mini balkon van nog geen 2,5 m². Om buiten te zijn, ga ik een rondje lopen in het dorp.

Wat vind je fijn aan dit huis?
Het huis ligt op een perfecte locatie, vlakbij openbaar vervoer, veel winkels en wandelmogelijkheden.

Zou je iets willen veranderen aan het huis?
Mijn stellige antwoord is nee. Het huis is voorzien van alle gemakken. Ik ben er tevreden mee.

Weet je iets over de geschiedenis van dit huis?
Het werd gebouwd in 1966.

BUURT

Waarom ben je hier komen wonen?
Ik wilde Hillegersberg niet uit en de grootte van het huis en de locatie waren aantrekkelijk.

Ken je je buren?
Ja, ik ken met name de buren op dezelfde verdieping. We hebben goed contact.

Wat vind je leuk aan deze straat?
De diversiteit van de straat is wat ik zeer waardeer.

Mis je iets in de wijk?
Het belangrijkste dat ontbreekt, is de aanwezigheid van een wijkagent. Ik heb geen idee wie dat is, ik zie hem of haar nooit.

Wat mag niet verdwijnen uit de wijk?
Boekhandel Maximus mag zeker niet verdwijnen, dat geldt ook voor de doe-het-zelfwinkel, de Primera en de grootwinkelbedrijven. Verder moet de tramhalte in de Bergse Dorpsstraat blijven en het Medisch Centrum in 110-Morgen.

PERSOONLIJK

Wie ben je?
Mijn naam is Dewi, ik ben 35 jaar en ben leerkracht in het basisonderwijs. Ik woon sinds 2020 in Rotterdam, kom oorspronkelijk uit Brabant en ben hier komen wonen voor werk.

Hoe lang woon je hier?
Ik kreeg in juli 2025 de sleutel en na een korte, maar intensieve verbouwing woon ik hier sinds september 2025.

HUIS

Kun je je huis omschrijven?
Ik zeg altijd dat ik in de kleinste woning van Hillegersberg woon. Mijn eigen 'tiny house in the city'. Het is oorspronkelijk een studio, maar ik heb het zo ingedeeld dat het me aan niets ontbreekt, vandaar dat ik het een tiny house noem. Ik heb een nieuwe moderne keuken laten plaatsen en heb samen met mijn broertje een muurtje in de ruimte gebouwd, om mijn slaapgedeelte af te schermen. Er is net genoeg ruimte voor een bank, waar ik heel graag zit en geniet van het prachtige uitzicht vanaf de vijfde verdieping.

Is er een buitenruimte?
Ik heb een klein balkon, waar ik in mijn eentje heerlijk kan zitten.

Wat vind je fijn aan dit huis?
Het is mijn allereerste koopwoning, dus dat maakt het al fijn. Dat maakt me trots. Verder is de locatie geweldig, ik woon natuurlijk boven de winkels. Op nog geen twee minuten lopen, ben ik bij de Bergse Voorplas, waar je binnen vijf kwartier een mooie ronde in de natuur kunt lopen. Daarnaast rijd je zo de snelweg op, dus dat maakt het ook fijn als ik naar mijn familie in Brabant wil afreizen.

Zou je iets willen veranderen aan het huis?
Nee, ik heb het al verbouwd en er is heel erg veel veranderd. Dus alles wat ik wilde, heb ik al gedaan. Het is mijn eigen kleine droomhuis.

Weet je iets over de geschiedenis van dit huis?
Eerlijk gezegd niet.

BUURT

Waarom ben je hier komen wonen?
Ik kom zelf uit het Brabantse dorp Rijen. Sinds ik in Rotterdam woon, heb ik het dorpse gevoel altijd gemist. Daarom zei ik ook: als ik in Rotterdam blijf, dan wel in Hillegersberg. Ik voel me hier veilig en op mijn plek. Daarnaast werk ik in Spangen en ik vind het fijn dat ik een eindje moet reizen om op mijn werk te komen. Dan heb ik onderweg tijd om tot mezelf te komen voor en na het werken.

Ken je je buren?
Ja, ik ken een aantal buren. Mijn onderbuurvrouw kwam hier bijna tegelijkertijd wonen, dus dat schept een band. Dankzij een lekkage, dat wel, maar dat heeft dus een goede buur opgeleverd.

Wat vind je leuk aan deze straat?
Dat het levendig is, maar ook rustig. Je hebt hier alles wat je nodig hebt. Het voelt heel dorps aan.

Mis je iets in de wijk?
Er is veel leegstand in de winkelruimtes in de Bergse Dorpsstraat en dat vind ik ontzettend zonde. De straat heeft zoveel potentie, maar ik heb in het jaar dat ik hier woon al meerdere ondernemingen zien starten en weer zien verdwijnen. Ik hoop bij iedere nieuwe bestemming van de panden dat het een succes wordt, want alle leegstand ziet er maar verdrietig uit.

Wat mag niet verdwijnen uit de wijk?
Naast dat ik hoop dat er niet nog meer winkels verdwijnen, hoop ik ook dat de horeca hier levendig blijft. Mijn favoriet is Juffrouw van Zanten, daar heb ik dit jaar mijn verjaardag gevierd, omdat het bij mij te klein is voor visite. Heerlijk dat dit mijn 'buren' zijn, ik kan daar echt van genieten.

Boeren in Hillegersberg en Schiebroek

Hillegersberg en Schiebroek bestonden oorspronkelijk uit moerassig veenland. Vanaf de middeleeuwen werd het gebied ontgonnen door sloten te graven en dijken aan te leggen. De eerste bewoners waren vooral boeren die het natte land geschikt probeerden te maken voor landbouw en veeteelt. Een groot deel van het gebied kwam door de turfwinning onder water te staan. Tussen 1750 en 1800 werden de plassen ingepolderd en kwam de grond weer beschikbaar voor agrarisch gebruik.

Jan Cees van Duin

Zo bestonden Hillegersberg en Schiebroek tot diep in de twintigste eeuw vooral uit polders, boerderijen, sloten, dijken en uitgestrekte landbouwgronden. De natte veengronden waren vooral geschikt als grasland. De boerenstand in Hillegersberg en Schiebroek bestond voornamelijk uit melkveehouders en gemengde boerenbedrijven. Veel bedrijven waren gemengd: een combinatie van veeteelt, hooiland en akkerbouw. Koeien vormden daarom eeuwenlang een vertrouwd beeld in de polders. Boeren hielden naast enkele koeien ook paarden, varkens en kippen. Het werk was sterk afhankelijk van het waterbeheer. Te natte grond kon oogsten vernietigen. Daarom waren molens, sloten en gemalen van levensbelang. Dichter bij Rotterdam ontstonden later ook tuinderijen.

In vroeger tijden voeren enkele keren per week marktschuitjes vanuit Hillegersberg en Schiebroek naar Rotterdam. Sommige producten werden ook met karren vervoerd. Boeren verkochten ook rechtstreeks melk, boter, kaas, eieren en groenten aan de eigen dorpelingen en aan inwoners van Rotterdam en omliggende dorpen.

Het boerenleven in Hillegersberg en Schiebroek was zwaar, maar relatief stabiel zolang het land bruikbaar bleef. De boeren moesten voortdurend omgaan met wateroverlast, bodemdaling en economische schommelingen. Veel boerenbedrijven waren familiebedrijven die generaties lang op dezelfde plek zaten. De gemeenschap was klein en hecht.

DE NIEUWE TIJD

De bouwdrift vanuit Rotterdam veranderde alles. Het boerenbedrijf is niet ineens verdwenen. Het is langzaam opgelost in de stad. Na 1920 begon de grootschalige woningbouw. Nieuwe woonwijken maakten landbouwgrond steeds waardevoller voor projectontwikkeling. Sommige boeren verkochten hun land en stopten met het boerenbedrijf.

Veel oude boerderijen zijn volledig verdwenen. Ze moesten plaatsmaken voor woningbouw, wegen of voorzieningen. Andere bleven staan maar verloren hun agrarische functie. Voormalige boerderijen zijn nu luxe woonhuizen, soms nauwelijks nog herkenbaar behalve aan hun diepe erf, oude baksteen of enorme schuurdeuren. Andere erven kregen een tweede leven als opslagplaats, manege, caravanstalling of kleinschalige onderneming. Dat is typisch voor gebieden die langzaam van platteland naar stad verschoven: de grond werd te duur voor landbouw, maar de gebouwen waren te stevig en te karakteristiek om meteen te slopen.

Toch is het niet alleen nostalgie. Er zijn nog altijd boerenachtige functies aanwezig, al zijn ze veranderd van vorm. Niet meer de klassieke melkveehouder met tientallen hectares midden in de wijk, maar stadslandbouw, educatieve boerderijen, streekproducten en recreatie. Een mooi voorbeeld van die overgang is Natuurtalent Rotterdam. Dat is geen traditionele boerderij, maar wel een plek waar stadsbewoners opnieuw contact zoeken met voedsel, groen, dieren en lokaal leven. Mensen drinken er koffie, kinderen spelen tussen dieren en moestuinen, en er ontstaat een soort moderne stadslandbouwcultuur. Zo'n plek vervult bijna een rol die de oude boerderij vroeger had: ontmoetingsplek, voedselbron en verbinding met het landschap. In en rond Hillegersberg-Schiebroek zie je dat idee terug in initiatieven zoals Herenboeren De Vlinderstrik, aan de rand van Rotterdam. Daar financieren bewoners gezamenlijk een boerderij die lokaal voedsel produceert. Het is eigenlijk een nieuwe versie van het oude polderleven, maar aangepast aan de stad van nu.

Ook de populariteit van lokale producten groeit. Bewoners uit Hillegersberg en Schiebroek kunnen voedsel rechtstreeks bij boeren in de regio bestellen: groenten, zuivel, vlees of kaas. Dat past bij een wijk waar veel mensen bewust omgaan met voedselkwaliteit en duurzaamheid. De klassieke kaasboerderij ligt meestal niet meer ín de wijk zelf, maar wel vlak buiten de stad, bijvoorbeeld Kaasboerderij van Zuylen, Landwinkel Kaasboerderij Speksnijder of biologische bedrijven zoals Hoeve Biesland. Zulke bedrijven profiteren van stedelijke klanten die lokaal willen kopen.

Kinder- en stadsboerderijen houden het boerenbeeld levend voor nieuwe generaties. Hier is dat de Wilgenhof. Hillegersberg en Schiebroek dragen nog steeds het geheugen van het boerenland. Wie vandaag door de wijken fietst, ziet nog steeds sporen van een agrarisch verleden. Lange lijnen van de oude polders zijn terug te zien in wegen en sloten. Er zijn nog oude lintwegen, langgerekte kavels, boerderijen die woonhuizen werden en voormalige stallen die nu opslagruimte zijn. Namen als Ringdijk, Kleiweg en Molenlaan herinneren aan het agrarische verleden.

1781. Bouwjaar van de boerderij Dorprust aan de Ringdijk naast de begraafplaats.

1906. Windmolen en boerderij bij Hillegersberg. FOTO: Folkert Idzes, Rijksmuseum.

1908. Grindweg 680.
Negotiatieboerderij LIZB 17 Corneliahoeve.
FOTO: 1925, gesloopt in 2015.

1971. Kinderboerderij De Wilgenhof Ringdijk 76.

Voor het prieel van boerderij Dorprust, Ringdijk.
V.L.N.R.: Martijntje Dijkshoorn-v.d. Berg, oma Bijl-Dijkshoorn, Willem Dijkshoorn.

Elk winkelgebied is een verhaal op zich!

HOE ZIT DAT MET DE BERGSE DORPSSTRAAT, KLEIWEG EN PEPPELWEG?

Geannexeerd in oorlogstijd (1941) maken Hillegersberg en Schiebroek vanaf dat moment deel uit van de stad Rotterdam. Als onderdeel van de Noordrand onderscheidt het gebied zich van de stad door zijn groene en waterrijke omgeving. Een “buiten” dat al in een vroeg stadium heeft gezorgd voor een geheel eigen karakter qua stedelijke ontwikkeling en uiteindelijke bewoners. Verschillend van elkaar vormen zich hier drie winkelstraten, elk met een eigen identiteit: de Bergse Dorpsstraat in Hillegersberg, de Kleiweg in het Kleiwegkwartier en de Peppelweg in Schiebroek. In dit artikel proberen wij een beeld te schetsen van hun geschiedenis en ondernemerscultuur met bijzondere aandacht voor de middenstand die deze straten heeft gekarakteriseerd.

Sijmen Aleman

Het ontstaan

BERGSE DORPSSTRAAT

De Straatweg en Dorpsstraat (het woord Bergse is na de annexatie toegevoegd), vormden oorspronkelijk als “Berchwech” de vitale verkeersader tussen stad en platteland. Het was, met Hillegersberg als spil, de hoofdverbinding tussen Rotterdam en Bergschenhoek en werd voor het eerst genoemd in 1387. Lange tijd gebruikten boeren, handelaren en reizigers de route om hun goederen naar de Rotterdamse markten te brengen.

Op een zeker moment echter, aan het einde van de 19e eeuw, ontvluchtten rijke Rotterdammers de stad en vestigden zich in statige villa’s langs de inmiddels tot Straatweg gevormde verbindingsweg. Het toenemende verkeer op deze weg binnen de dorpskern, toen dus nog Dorpsstraat geheten, zorgde ervoor dat ambachtslieden, herbergen en winkeliers zich op dit specifieke stukje vestigden, zoals bijvoorbeeld Slagerij B. Tol, die al vroeg bezitnam van dit pand. Al in 1832 vermeldde het kadaster een slagerij Haddes Salomon.

De afbeeldingen die hier zijn afgedrukt van de Bergse Dorpsstraat zijn van oorspronkelijke prentbriefkaarten.
FOTO’S: Stadsarchief Rotterdam AUTEURSRECHT: Anoniem

KLEIWEG

Ook de “Cleyweg” – voor het eerst zo genoemd in 1419 – kende eeuwenoude sporen als oude zeedijk en verbindingsweg met lintbebouwing, die al bestond in de tijd van de Romeinen. Die situatie werd vanaf 1903 echter ingrijpend veranderd door de stedelijke ontwikkeling van het Kleiwegkwartier. Zo ontstonden er tot ca. 1940 woonstraten, openbare voorzieningen en kerken in een patroon dat grotendeels samenviel met deze historische verkeersas en het slotenpatroon van de toenmalige polder.

FOTO’S: Stadsarchief Rotterdam
AUTEURSRECHT: Anoniem

PEPPELWEG

Het ontstaan van de Peppelweg is van een andere orde. Hier is geen sprake van een al bestaande verbindingsweg of historische grondslag. Deze winkelstraat maakt deel uit van het Winkelgebied Schiebroek (Rododendronplein, Kerstroosstraat, Ganzerikplein en Clematisstraat). Een winkelgebied dat in zijn totaliteit kenmerkend is voor de gemêleerde wijk die Schiebroek is.
Ontstaan in de jaren ’50 als onderdeel van de “Tuinstad Schiebroek”, vervult het evenals andere nieuwbouwprojecten van die tijd een belangrijke woon- en winkelfunctie na het zwaar gebombardeerde hart van de stad.

Van reizende handelaar tot luxe winkel

Een mooi voorbeeld van de door groei ontstane gedaanteverwisseling is het verhaal van Akkerman Eye-fashion. Grootvader Akkerman zette zijn eerste stappen in de optiekwereld als een soort marskramer of reizende handelaar. Hij ging letterlijk met zijn handelswaar in een koffer langs de deuren om brillen en optische waren aan de man te brengen.

Dankzij hard werken, vakmanschap en persoonlijke service bouwde hij een vaste klantenkring op wat uiteindelijk zorgde voor het vestigen van een fysieke brillenzaak.

In de jaren ’70 van de vorige eeuw nam een volgende generatie de leiding over, waarna deze iconische winkel in Hillegersberg aan de Weissenbruchlaan werd uitgebouwd en ervoor zorgde dat de naam Akkerman in Rotterdam en omstreken een legendarisch begrip werd in de optiekwereld.

De familie Akkerman staat erom bekend de “witte jassen” van de traditionele opticiens te hebben verruild voor modieuze Eye-fashion, kunst en exclusieve wereldmerken.

De recente geschiedenis leert ons dat Peter Akkerman en zijn zoon John na vele jaren het familiebedrijf in de zomer van 2025 hebben overgedragen aan een nieuwe ondernemer; het team van SANEL DŽAFIĆ. Daarbij is overeengekomen om de zaak – onder de naam Akkerman – voort te zetten.

Periode van groei en bloei

BERGSE DORPSSTRAAT

Langzaam maar zeker raakte de Bergse Dorpsstraat bezet met winkeltjes. Een blikvanger in die tijd was de winkel van Jac. Kool in Koloniale Waren & Comestibles (fijne eetwaren) of, om er nog maar enkele te noemen, P. Tol Groente en Fruit, A.M. Brevet Brood- en Banketbakkerij, Geba Drogisterij & Parfumerie, Heijblom IJzerwaren en Gereedschappen en ga zo maar door.

Een situatie als deze, die zogezegd organisch tot stand kwam, leidde uiteindelijk in de 50-er jaren tot een stedelijk ontworpen uitbreiding aan de Streksingel, Freericksplaats en Weissenbruchlaan.

De ondernemende middenstand die zich hier vestigde, richtte zich toen niet meer zozeer op de dagelijkse boodschappen maar meer op mode, lifestyle en hoogwaardige kwaliteitsproducten. Zo verschenen er exclusieve modewinkels en -boetieks, juweliers, delicatessenzaken, schoonheidssalons en hoogwaardige horeca. Een mix van middenstandszaken die niet alleen het gevolg was van de Hillegersbergse welgestelde ingezetenen, maar ook door de aantrekkingskracht die de omgeving uitoefende op welgestelde bezoekers van buitenaf.

FOTO'S: Stadsarchief Rotterdam

SCAN DE QR-CODE:
Film Oud Hillegersberg

KLEIWEG

De eerste winkels langs de Kleiweg ontstonden in de jaren '30, vooral winkels die voorzagen in de dagelijkse behoeften van de toenmalige eerste bewoners. De planmatige bouw van het Kleiwegkwartier kenmerkte echter ook de eerste vercommercialisering. Er vestigden zich slagerijen, bakkerijen, groentewinkels en coöperatieve centrales (CO-OP, De Vooruitgang).

De komst van de tramremise in 1923 en de aanleg van tramrails naar het RET-complex in 1959 maakten de weg vervolgens tot een belangrijke stedelijke verkeersader die het winkelgebied ook dankzij de bereikbaarheid vanuit de stad gestaag mee deed groeien.

Tot na de Tweede Wereldoorlog functioneerde de wijk goeddeels als een Rotterdamse arbeiders- en middenklassewijk.

Gerelateerd hieraan ontstond een mix van buurtwinkels en vestigden zich horecagelegenheden, maar ook mode en trendgerichte winkels, kappers en andere dienstverlening. Een gezellige winkelstraat die mede vanwege de wederopbouw in het centrum van de stad in populariteit was toegenomen.

FOTO'S: Stadsarchief Rotterdam

SCAN DE QR-CODE:
Kleiweg Slagerij Schell

PEPPELWEG

De Peppelweg is een typische buurtwinkelstraat met woningen boven de winkels. Over de invulling ervan bestonden geen zorgen, want het eerder ontwikkelde deel van de tuinstad rond de Adrianalaan – die overigens wel een verbindingsweg vormde – telde zo'n 35 winkels bestaande uit kruideniers, schoenmakerijen, ijzerhandels, melkinrichtingen, slagerijen, drogisterijen, brood- en banketzaken, groente en fruitwinkels, drankenhandels, tabakswinkels, manufacturenzaken, kapsalons, bloemenmagazijnen en horeca.

Gaandeweg verdwenen deze buurtwinkels en kreeg de Peppelweg na oplevering gestalte. De straat groeide uit tot een van de leukste winkelstraten van Rotterdam, waaraan ook de wekelijkse markt op het Rododendronplein een belangrijk steentje bijdroeg.

SCAN DE QR-CODE:
Film over de buurtwinkels
Schiebroek/Peppelweg

Nieuwe trends: ketens en online winkelen

BERGSE DORPSSTRAAT

Het was in 2008 niet alleen de bankencrisis die de middenstand dwars zat. Ook door de opkomst van het online winkelen werd het Hillegersbergse winkelhart hard geraakt. Er ontstond grote leegstand door het sluiten van o.a. modezaken. Winkels die decennialang de boventoon voerden verdwenen uit het straatbeeld. Een hard gelag voor de plaatselijke middenstand waar niet snel een oplossing voor werd gevonden.

Een op handen zijnde uitbreiding van het winkelvolume tussen de Olympusflat en de Bergse Dorpsstraat onder de titel: "Atrium" en "Le Passage", dat door een architectenbureau al in beeld was gebracht, vond geen doorgang. Wat te doen? Goede raad was duur.

Het is immers niet aan alle zelfstandige ondernemers gegeven om de nieuwste ontwikkelingen te volgen door bijvoorbeeld eigen webshops te ontwikkelen. Sterker nog, hun winkel wordt door consumenten gebruikt om zich te oriënteren op bepaalde merkproducten die dan vervolgens thuis rechtstreeks online worden gekocht.

Ontwerpplan "Atrium"

Ontwerpplan "Le Passage"

KLEIWEG
Datzelfde ondervinden natuurlijk ook winkeliers van de Kleiweg. Ook hier zien we tal van veranderingen in het winkelbestand. Winkels die van oudsher deel uit hebben gemaakt van het straatbeeld sluiten hun deuren. Daarvoor in de plaats komen ketens zoals Blokker, Intertoys en Kruidvat, maar ook ambachtelijke ondernemers zien kansen en er verschijnen vintagewinkels. Dienstverlening met kantoorfuncties en kinderopvanglocaties nemen eveneens bezit van winkelpanden. Helaas komt dit de aantrekkelijkheid van het winkelen niet ten goede. En dus worden plannen ontwikkeld om tot een beter vestigingsbeleid te komen. En scheiding tussen winkels en dienstverlening moet het gaan oplossen. Revitalisering!

Kleiweg 2010

Kleiweg 2008

Kleiweg 2010

Kleiweg 2010

Peppelweg 2009

PEPPELWEG
Ook de Peppelweg moet eraan geloven. Onder de hier gevestigde winkels zien we eveneens verschuivingen. Vooral de multiculturele samenleving in de wijk is toegenomen en het winkelaanbod past zich hierop aan.
Grote supermarkten, drogisterijen en franchiseketens vullen de leeggekomen plekken. Kleine zelfstandige ondernemers met speciaalzaken zien we verdwijnen en de straat verliest een stukje van haar ziel.
Toch zien we hier minder verval. Ook de aangrenzende Kerstroosstraat en het Ganzerikplein blijven desondanks redelijk gevuld. Maar er ontstaan toch ook grootse plannen.

Peppelweg 2009

Peppelweg 2009

De transformatie: aanpassing en herstel

BERGSE DORPSSTRAAT
Door aanwijzing als transformatiegebied is getracht een oplossing te vinden voor het winkelhart van Hillegersberg. Zo werden er nieuwe functies geïntroduceerd. Er openden pop-up stores, yogastudio's, extra horecazaken en lifestyle winkels. De concentratie hiervan vindt echter in hoofdzaak plaats aan de Weissenbruchlaan, Streksingel en Freericksplaats met als gevolg dat de leegstand aan de Bergse Dorpsstraat nauwelijks invulling krijgt. Het gevolg is een troosteloze aanblik van de eens zo levendige Dorpsstraat..

KLEIWEG
Van 'revitalisering', door winkels en zakelijke dienstverlening van elkaar te scheiden, is niet veel terecht gekomen. Wat we wel zien is dat – op enkele "oudgedienden" na – zich nieuwe winkels hebben gevestigd. Ook de horeca en het aantal ketens is toegenomen. Heel dominant aanwezig is de vestiging van Albert Heijn met een groot aantal geblindeerde ramen. We kunnen niet anders dan constateren dat ook hier het online shoppen van mensen een flinke aanslag heeft gepleegd op de verscheidenheid van voorheen.

PEPPELWEG
De oplossing voor de Peppelweg wordt voorgesteld als een concentratie van winkels tussen de Meidoornsingel en Kastanjesingel, waardoor een compacte en levensvatbare winkelstraat ontstaat. Het gebied na de Kastanjesingel werd gesloopt en vervangen door nieuwbouwwoningen, wat extra koopkracht opleverde voor het overgebleven en opnieuw ingerichte winkelgedeelte. Dat dit plan is geslaagd blijkt zonder meer uit de diversiteit van winkels en het ontbreken van leegstand. We zien hier een echte winnaar.

Resumé

Winkelstraten zijn cruciaal voor de ontwikkeling van een wijk. Bergse Dorpsstraat, Kleiweg en Peppelweg laten samen zien hoe winkelstraten de identiteit van een wijk weerspiegelen. De Bergse Dorpsstraat met het aangrenzende winkelgebied is stijlvol en historisch, de Kleiweg stedelijk en divers en de Peppelweg praktisch en dorps. Samen vormen ze een rijk beeld van de Rotterdamse middenstand: veerkrachtig, veranderlijk en altijd in beweging.
Bedreigingen van een alsmaar veranderende maatschappij blijven echter bestaan en het blijft de vraag hoe die in de toekomst telkens opnieuw kunnen worden afgewend.

Bronnen

Delpher Oude kranten en Tijdschriften • Stadsarchief Rotterdam • Stichting Historisch Hillegersberg Schiebroek • Archieven Aleman Reclame / Hillegersberg Lifestyle Magazine • Creative Commons • Recente beelden: Sijmen Aleman.

De netten van Oranje hangen achter het huis aan het water te drogen.

1947 Strekkade 29, woonhuis van broodvisser Bram Oranje. Schilder: Sebastiaan Bokhorst.

Beroepsvisserij
OP DE BERGSE PLASSEN

De Bergse Plassen hadden lange tijd naast een recreatieve functie ook een economische functie. Dat betreft turfwinning, waterbeheer en visserij. Buurtbewoners visten voor hun plezier en voor eigen consumptie, vroeger werd er ook beroepsmatig gevist.

WELKE VIS WERD GEVANGEN?

In de Bergse Plassen kwamen van oudsher vissoorten voor die kenmerkend zijn voor Hollandse binnenwateren. Historische beschrijvingen van vergelijkbare veenplassen rond Rotterdam noemen onder meer paling, snoek, snoekbaars, brasem, voorn en zeelt.

Vooral paling was economisch van belang. Paling liet zich goed verkopen, bleef lang houdbaar wanneer hij werd gerookt en vormde een belangrijk volksvoedsel. Daarom werd in veel Nederlandse binnenwateren beroepsmatig op paling gevist met fuiken en aalkorven.

Ook op de Bergse Plassen werd door beroepsvissers vooral op paling en snoekbaars gevist. Via de verbindingen met de Rotte en het bredere boezemsysteem kon paling zich gemakkelijk verplaatsen. De modderige bodem en de beschutte oevers van de veenplassen vormden bovendien een ideaal leefgebied voor aal.

Bekende Hillegersbergse beroepsvissers kwamen uit de familie Oranje van de Strekkade. Bram Oranje kwam in 1914 aan de Strekkade 29 wonen en werkte van daar uit onder andere als broodvisser. Hij viste ook op snoekbaars en paling. Voor paling werkte hij met fuiken. Na de oorlog konden hij en zijn zoon Bram met hard werken in de visserij een niet al te dik belegde boterham verdienen. Bram Oranje stopte rond 1990. De afnemers van de vis van vader en zoon Oranje waren vishandelaren en restaurants.

WANNEER WAS DE VISSERIJ PROFESSIONEEL?

De beroepsvisserij op de Bergse Plassen was vooral actief in de negentiende eeuw en in de eerste helft van de twintigste eeuw. In die periode werden veel Nederlandse binnenwateren economisch benut voor kleinschalige visserij. Paling was extra waardevol omdat hij gerookt kon worden. Gerookte paling bleef langer houdbaar en bracht hogere prijzen op. Daarom rookten veel binnenvissers hun paling zelf. De op de Bergse Plassen gevangen vis werd vooral rechtstreeks aan bewoners verkocht. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde het karakter van Hillegersberg ingrijpend. Het gebied ontwikkelde zich steeds meer tot woon- en recreatiegebied. De binnenvisserij in heel Nederland nam af door watervervuiling, veranderingen in de voedselvoorziening, strengere regelgeving, schaalvergroting in de visserij en de teruglopende palingstand.

HET EINDE VAN EEN TIJDPERK

In de tweede helft van de twintigste eeuw ging de palingstand in Nederland sterk achteruit. De Europese aal wordt tegenwoordig beschouwd als een bedreigde soort. Daardoor werd de regelgeving voor de aalvisserij steeds strenger.

Ook de Bergse Plassen veranderden ingrijpend. Waar vroeger beroepsvissers actief waren, ligt tegenwoordig de nadruk op natuurbeheer, recreatie en waterkwaliteit. Moderne projecten richten zich onder meer op vismigratie en het herstel van leefgebieden voor snoek en andere vissoorten. Daarmee is de beroepsvisserij op de Bergse Plassen verleden tijd geworden.

Jan Cees van Duin

Vereniging
Stedebouwkundig Wijkbehoud
Hillegersberg | Schiebroek

UITNODIGING
NAJAARSBIJEENKOMST
donderdagavond 19 november 2026

Twee maal per jaar organiseert
Stedebouwkundig Wijkbehoud een avond
met lezingen en presentaties.
De bijeenkomsten zijn gratis toegankelijk
voor leden en belangstellenden.

U bent allen van harte uitgenodigd op donderdagavond
19 november a.s. van 20.00 uur – 22.00 uur.
Vanaf 19.30 staat de koffie klaar.

Het thema dit keer is:
De middenstand, winkeliers en bedrijvigheid toen en nu, in Schiebroek en Hillegersberg.

Er zijn twee sprekers* uitgenodigd:
- **Jan Cees van Duin**: "De geschiedenis van de winkelstand in Hillegersberg en Schiebroek"
- en **Klaas Bart van den Berg**: "Gemeentelijke aanpak van het winkelbeleid"

Wij zijn te gast in het nieuwe schoolgebouw van het Rotterdams Onderwijs- en Revalidatiecentrum, kortweg genaamd het ROeR. Joekjan Höweler, directeur van de school, zal een korte inleiding houden over deze bijzondere school.
Het adres is: Hazelaarweg 100, 3053 PM Rotterdam, eerste verdieping, er zijn liften aanwezig.

Bereikbaarheid: het gebouw is herkenbaar aan de gele stenen en ligt aan het eind van de Kastanjesingel op de hoek van de Abeelweg. Dit is tegenover het Schiebroekse park en de Schiebroekse Parkflat. Parkeren rondom de school is gratis. Parkeren: Er zijn parkeerplaatsen beschikbaar op de binnenplaats van de school. Let op: de aanrijdroute voor deze parkeerplaatsen is via de Hazelaarweg vanaf Hockeyclub Rotterdam.
OV: Het gebouw is bereikbaar met tramlijn 8, halte Larikslaan (zeven minuten lopen) of bus 35, halte Plaswijcklaan (dertien minuten lopen).

** Jan Cees van Duin is voorzitter van de Stichting Historisch Hillegersberg Schiebroek (SHHS).*
** Klaas Bart van den Berg is beleidsadviseur bij de afdeling Economie van Stadsontwikkeling Rotterdam.*

COLOFON

Stedebouwkundig Wijkbehoud is het halfjaarlijks magazine van Vereniging Stedebouwkundig Wijkbehoud. De vereniging zet zich in voor het behoud van de stedenbouwkundige kwaliteit in het gebied van Hillegersberg en Schiebroek.

Jaargang 49, november 2026, Nummer 98

REDACTIE
- Miranda van der Burg
- Jeannette Hoogeboom
- Chris Buitendijk, eindredactie

Contact: *redactie@vsw.biz*

GRAFISCHE VORMGEVING:
- Marc van Gijn, *TradeMARC.nl*

DRUKWERK:
- Opmeer BV, Den Haag

VERANTWOORDING FOTO'S:
Stedebouwkundig Wijkbehoud, tenzij anders vermeld

LIDMAATSCHAP:
€15.00 per jaar

LID WORDEN:
www.vsw.biz/steunen/lid/worden/vsw/

LOSSE NUMMERS MAGAZINE:
€ 5,00 te koop bij
- **Maximus**, Bergse Dorpsstraat 122 en
- **Ver van Hier**, Kleiweg 69

ANBI: 8067 60 175
Donatie, gift, legaat via
www.vsw.biz/vsw/steunen/

VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD
Postbus 35054
3005 DB Rotterdam
info@vsw.biz
www.vsw.biz
Telefoon: *06 47188147*
IBAN: *NL50 INGB 0003 8803 81*
t.n.v. Vereniging Stedebouwkundig Wijkbehoud`

MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C004511

CO2 Neutraal

De redactie van Stedebouwkundig Wijkbehoud hecht waarde aan het vermelden van de juiste credits van de copyright-houders van de gebruikte beelden. Soms ontbreken die gegevens bij het bronmateriaal en/of konden ze [nog] niet worden achterhaald. Mocht er sprake zijn van onbedoelde fouten of weglating van de juiste credits, neem dan contact op met de redactie via redactie@vsw.biz

WORD LID

Onze vereniging die zich inzet voor het behoud van de stedenbouwkundige kwaliteit van onze woonomgeving. Met onze vrijwilligers zorgen we al bijna 50 jaar voor het behoud van markante gebouwen, woonensembles, monumenten en het groen in onze wijk.

Wij komen in actie tegen sloop, verwaarlozing en aantasting van waardevolle gebouwen en tegen het kappen van markante bomen. Maar wij zitten ook aan tafel om bouwontwikkelingen ten goede te sturen en duurzaamheidsmaatregelen te stimuleren. Klimaatverandering is een van de bedreigingen voor ons woongenot in de nabije toekomst.

Wij krijgen geen steun van de overheid en zijn dus afhankelijk van de contributie en/of schenkingen van onze leden! Je kunt al lid worden voor €15,00 per jaar. Dan krijg je ook twee keer per jaar ons mooie geïllustreerde magazine. Meer geven wordt zeer gewaardeerd. Hoe meer leden Stedebouwkundig Wijkbehoud heeft, hoe sterker we staan.

WIL JE ONZE VERENIGING STEUNEN, WORD DAN NÚ LID!
Ga naar onze website: *www.vsw.biz* of scan de QR-code.

Vereniging
Stedebouwkundig Wijkbehoud
Hillegersberg | Schiebroek